

STORTINGET

Stortingstidende

Referat fra møter i Stortinget

Nr. 52 · 26. februar
Sesjonen 2019–2020

Møte onsdag den 26. februar 2020 kl. 10

President: Tone Wilhelmsen Trøen

Dagsorden (nr. 52):

1. Muntlig spørretime
2. Ordinær spørretime
3. Referat

Presidenten: Representanten Marit Knutsdatter Strand vil fremsette et representantforslag.

Marit Knutsdatter Strand (Sp) [10:00:28]: På vegne av representantene Marit Arnstad, Kari Anne Bøkestad Andreassen, Siv Mossleth og meg selv vil jeg legge fram et forslag om at Statsbygg ikke skal selge bygningene på studiested Nesna.

Presidenten: Forslaget vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

Sak nr. 1 [10:00:45]

Muntlig spørretime

Presidenten: Stortinget mottok mandag meddelelse fra Statsministerens kontor om at statsrådene Nikolai Astrup, Iselin Nybø og Henrik Asheim vil møte til muntlig spørretime.

De annonserte regjeringsmedlemmene er til stede, og vi er klare til å starte den muntlige spørretimen.

Vi starter med første hovedspørsmål, fra representanten Tuva Moflag.

Tuva Moflag (A) [10:01:11]: Mitt spørsmål går til Astrup.

Som tidligere ordfører banker hjertet mitt for kommunen. Det er vel ikke så rart. For hva er kommunen? Det er barnehager og skoler, helsestasjon og hjemmesykepleie, brøyting og barnevern. Kommunen, de ansatte, tar vare på ungene våre mens vi er på jobb. Det er i kommunen de gjør jobben med å bygge gagns mennesker. Ungene våre leker og lærer med ansatte som trøster og tilrettelegger. Det er først og fremst menneskene som er kommunen – folk som går på jobb hver dag for å levere gode tjenester til innbyggerne, ansatte som skal ha en lønn å leve av, ansatte som koster penger.

Dette huset stiller store krav til tjenestene kommunen leverer. Bemanningsnormer og pedagognorm er innført i barnehager og skoler, uten at det følger nok penger med. Det som imidlertid følger med, er pekefingeren og formaningen om at det bare er å prioritere – det er bare å prioritere innenfor et kommuneopplegg som er det strammeste på 15 år.

Når store deler av kommunebudsjettet bindes opp av bemanningsnormer som ikke er fullfinansiert, er det landets eldre som må plukke opp regningen. Ordfører Ståle Grøtte i Rælingen sier følgende i FriFagbevegelse:

«Det setter kommunene sjakknett. I så å si alle kommuner gjennomføres nå kraftige innsparinger i helse- og omsorg, til tross for at (...) utfordringene innen denne sektoren bare vil øke.»

Jeg lurer på hva den nye kommunalministeren vil bidra med til Kommune-Norge og landets eldre – penger eller fortsatt pekefinger?

Statsråd Nikolai Astrup [10:03:03]: Regjeringen har allerede bidratt med betydelig inntektsvekst for kommunene i de årene vi har sittet. Siden 2013 har kommunenes inntekter økt med vel 30 mrd. kr. De frie inntektene til kommunene har økt mer hvert eneste år i gjennomsnitt i den perioden denne regjeringen har sittet, sammenlignet med forrige regjering. Vi ønsker å gi kommunene handlingsrom til å kunne levere gode tjenester til sine innbyggere og likeverdige tjenester uavhengig av hvor i landet man bor.

Så tror jeg det er viktig at både stat og kommune fremover tenker nytt om hvordan vi løser oppgavene, fordi vi går inn i en periode der økonomien kommer til å bli trangere for landet som helhet. Det betyr at vi trenger å legge vekt på innovasjon og digitalisering og nye måter å løse oppgavene på, for å sørge for at innbyggerne får de tjenestene de forventer, fortjener og har krav på.

Tuva Moflag (A) [10:03:58]: Nå er det ikke digitale lærere bemanningsnormen har pekt på. Det er folk, det er ansatte. KS og kommunene har vært tydelige på at bemanningsnormen i barnehage og skole er underfinansiert med 1 mrd. kr. Dette er penger som må tas fra andre områder i kommunebudsjettet. Alle som har vært kommunepolitikere, vet at helse og omsorg er den andre store budsjettposten. Hvis dette ikke skal gå ut over landets eldre, på hvilke områder mener kommunalministeren at det er 1 mrd. kr å hente i budsjettene til norske kommuner?

Statsråd Nikolai Astrup [10:04:31]: Kommunenes økonomi og kommunenes utgangspunkt for 2020 er godt. Det skyldes både at vi har hatt gode kommuneopplegg i flere år, og at det har vært merskatteinntekter til kommunene, noe som gjør at vi har rekordfå kommuner på ROBEEK-listen. Nå er vi nede i åtte kommuner, som er en betydelig nedgang fra da vi overtok regjeringsmakten i 2013. Kommunene har, tenker jeg, et godt økonomisk utgangspunkt for å løse de oppgavene de skal løse.

Det er ikke til å stikke under stol at også kommunene må prioritere for å få økonomien til å gå opp, men utgangspunktet er, som sagt, godt i 2020 – slik det også har vært de foregående årene. Vi er opptatt av gode tjenester til innbyggerne og likeverdige tjenester over hele landet. Man skal kunne bo i hele landet og få gode tjenester – uavhengig av hva slags tjenester det er – og man skal få de tjenestene man har krav på.

Presidenten: Det blir oppfølgingsspørsmål – først Tuva Moflag.

Tuva Moflag (A) [10:05:36]: Da fikk vi pekefingeren her også, med andre ord.

La oss gå direkte på eldreomsorgen. Det blir dobbelt så mange eldre de neste 20 årene. Det betyr samtidig en dobling av antall personer med demens – en diagnose som utgjør en stor belastning både for dem som er rammet, og for deres pårørende. Dagaktivitetsplasser for mennesker med demens har vært et viktig felles løft for stat og kommune. Den 1. januar 2020 la regjeringen ned tilskuddsordningen der staten bidro med 50 pst. av kostnadene til en slik plass. Pengene ble innlemmet i kommunerammen, men heller ikke her følger det nok penger med. Regjeringen har bare kompensert kommunene for halvparten av plassene de forventer at kommunene skal etablere. Dette regnestykket går heller ikke opp.

Hvorfor kutter regjeringen i tilbudet til sårbare demenspasienter og deres familier?

Statsråd Nikolai Astrup [10:06:32]: Jeg synes det er litt spesielt å bli beskyldt for bare å komme med pekefingeren når eksemplet som benyttes, er at vi har flyttet penger fra en tilskuddsordning inn i rammen, noe som jo nettopp gjør at kommunene selv, som har skoen på og vet hvor den trykker, kan gjøre sine prioriteringer. Jeg tenker vettet er jevnt fordelt i dette landet, og at kommunepolitikere landet rundt er gode til å gjøre prioriteringer lokalt. Derfor bør vi i størst mulig grad gi pengene til kommunene som frie inntekter og ikke som øremerkede tilskudd, slik at kommunene selv kan gjøre sine prioriteringer.

Alle er opptatt av at de eldre skal få et godt og verdig tilbud enten de er demente eller ikke, og at kommunene skal være i stand til å gi dem det tilbudet de både fortjener og har krav på. I kommunenes inntektssystem fanges utgiftsøkninger opp over tid, og det vil også reflekteres for de kommunene det her er snakk om.

Presidenten: Eirik Sivertsen – til oppfølgingsspørsmål.

Eirik Sivertsen (A) [10:07:47]: Statsråden er inne på at de frie inntektene er viktige for kommunenes evne til å prioritere. Men kommuneøkonomien er under sterkt

press, og regjeringens egne tall viser at siden 2017 har det vært nullvekst i de frie inntektene i kommunesektoren. Kommunene har altså reelt sett ikke fått en eneste ekstra krone å rutte med de siste årene. I forbindelse med KS' budsjettundersøkelse sies det:

«Det er blitt klart mer krevende å få budsjettene til å gå opp.»

Begrunnelsen er et kraftig press på helse- og omsorgsutgiftene, som vi også hørte her i sted.

Dersom dagens regjering hadde videreført Stoltenberg-regjeringens vekst i de frie inntektene til kommunene, ville sektoren ha hatt betydelig mer penger å rutte med når det gjelder frie inntekter, om lag 15 mrd. kr i den perioden regjeringen har styrt. Høyre-regjeringen gir nå kommunene en trippel smell: Det er lav inntektsvekst, underfinansierte oppgaver og begrensninger for kommunene til å skaffe seg sine egne inntekter.

Kan statsråden bekrefte, som man har opplyst til Stortinget, at det siden 2017 har vært nullvekst i kommunesektorens frie inntekter? Og vil statsråden fortsette denne utarmingingen av kommunene?

Statsråd Nikolai Astrup [10:08:53]: Jeg er helt uenig i den virkelighetsbeskrivelsen av kommunenes økonomi. Den gjennomsnittlige veksten i frie inntekter per innbygger har vært høyere under denne regjeringen, til og med 2018, enn den var under Stoltenberg-regjeringen, og som sagt har vi tilført kommunene 30 mrd. kr under denne regjeringen, som setter kommunene i stand til å satse på barnehager, på skoler og på eldreomsorg. I tillegg går kommunene inn i 2020 med en merskattevekst etter revidert budsjett i 2019 på 6,6 mrd. kr. Det er et godt utgangspunkt for 2020.

Så vil jeg si at vi er nødt til å forberede oss på en tid da nasjonen samlet sett kommer til å ha mindre penger tilgjengelig. Det betyr at politikere som representanten Sivertsen går harde tider i møte, for hans svar på alle utfordringer er mer penger. Vi er nødt til å tenke nytt om hvordan vi løser oppgavene, vi er nødt til å satse mer på innovasjon. Det må gjelde staten, men det må også gjelde kommunesektoren. Derfor kommer jeg også til å legge frem en stortingsmelding om innovasjon i offentlig sektor, for dette blir viktig i årene som kommer. Alt kan ikke løses med mer penger.

Presidenten: Eirik Sivertsen – til oppfølgingsspørsmål.

Eirik Sivertsen (A) [10:10:00]: Det er ingen motsetning mellom å investere i fellesskapet – det å gi gode barnehagetilbud, bedre skoler, en forsvarlig helseomsorg og et godt helsetilbud til innbyggerne – og det å drive innovasjon. Skal man derimot få til det, må man gi gode nok rammebetingelser. Statsråden benekter

ikke det som tidligere er opplyst til Stortinget, at det har vært en nullvekst i de frie inntektene i kommunesektoren siden 2017. Han kan igjen få anledning til å korrigere det hvis han mener det er gitt feil opplysninger før.

Det som er tilfellet når det gjelder kommuneøkonomien, er at ja, det er få kommuner som står på ROBEK-lista. Det gleder jeg meg over. Det er mange kommuner som går med overskudd. Det er veldig bra. Det man unnlater å være tydelig på, er hvorfor man går med overskudd. Det er fordi man har ekstraordinære skatteinntekter på tross av regjeringens politikk – det har ikke vært noe som regjeringen har forutsett, for da ville man ha lagt det inn. Det har vært lavere pensjonsutgifter – også på tross av regjeringens politikk, det er ikke noe som var fanget opp i forutsetningene i kommuneproposisjonen – og tilsvarende lavere demografikostnader.

Poenget er at man fører en politikk som utarmer kommunene. Så spørsmålet er: Vil man fortsette denne politikken, eller vil man øke kommunenes økonomiske handlingsrom?

Statsråd Nikolai Astrup [10:11:11]: Hvis denne regjeringen fører en politikk som utarmer kommunene, kan man spørre hva den forrige regjeringen gjorde. Når veksten i de frie inntektene er høyere under denne regjeringen enn under forrige regjering, synes det som om representanten Sivertsens kritikk faller på sin egen urimelighet.

Så er jeg glad for at representanten er opptatt av innovasjon, men jeg kan berette at da jeg var digitaliseringsminister, var det fint lite interesse fra opposisjonen for hvordan man skulle benytte digitalisering for nettopp å drive innovasjon i kommunene. Det er fint hvis opposisjonen nå har tenkt å endre på det fremover, for det kommer til å bli nødvendig.

Vi har gitt kommunene solide økonomiske rammer de siste årene, men det betyr ikke at det er et overflødighetshorn av penger for kommunene der ute. Det kommer det aldri til å bli. Det viktige er at man har gode rammer for å kunne gi innbyggerne de tjenestene de forventer, fortjener og har krav på, innenfor barnehage, skole og eldreomsorg, og at vi er godt rustet for årene som kommer. Det økonomiske utgangspunktet i 2020 er godt, og det er delvis regjeringens fortjeneste at skatteinntektene går opp, fordi flere kommer i arbeid takket være en vellykket næringspolitikk. Men det kan sikkert næringsministeren si mer om.

Presidenten: Heidi Greni – til oppfølgingsspørsmål.

Heidi Greni (Sp) [10:12:34]: Stadig trangere kommunerammer, særlig for små og mellomstore kommuner, gjør at nesten samtlige melder tilbake at de må komme med kraftige nedskjæringer. I de fleste kommu-

nene rammer dette de eldre. I tillegg til trange rammer er nye utgifter påført kommunene. Kommunenes utgifter til yngreomsorg har økt sterkt de siste årene fordi antallet yngre personer med stort pleiebehov har økt, men særlig fordi staten tar en stadig mindre andel av disse kostnadene. Økt andel til yngreomsorg innenfor helse- og omsorgsbudsjettet betyr nødvendigvis mindre til eldreomsorg, og det ser vi tydelig konsekvensene av rundt omkring i Kommune-Norge.

Hvis statsråden mener at det er så romslige budsjetter, kan han da komme med noen eksempler på hvilke alternativer kommunene har til å skjære ned det nødvendige, uten at det skal ramme eldreomsorgen, når man har en barnehagenorm som binder opp og begrenser handlingsrommet, og en skolenorm som begrenser handlingsrommet?

Statsråd Nikolai Astrup [10:13:44]: Det er absolutt nødvendig for kommunene å prioritere innenfor sine rammer, mitt poeng er likevel at kommunenes økonomiske utgangspunkt er godt når vi går inn i 2020. Det skyldes både at vi har hatt en vekst i de frie inntektene, og at det er en merskattevekst som kommer kommunene til gode.

Så er det en bekymring at effektiviteten i kommunesektoren har gått ned de siste årene. Vi er nødt til å ta i bruk både digitale og innovative løsninger som gjør at kommunene kan effektivisere driften og dermed frigjøre midler som kan brukes til å gjøre tjenestetilbudet enda bedre. Det er altså behov for fortsatt nytenkning i kommunesektoren. Jeg er veldig glad for at KS har startet et partnerskap for radikal innovasjon, som forhåpentligvis kan bidra til at vi nettopp kan frigjøre ressurser til å gi befolkningen enda bedre tjenester i årene fremover.

Presidenten: Karin Andersen – til oppfølgingsspørsmål.

Karin Andersen (SV) [10:14:53]: Om vi velger å bruke de verdiene vi har, på å sikre fellesskapet og f.eks. at eldre og syke kan føle seg trygge framover – det verdivalget vi tar i den forbindelse – blir veldig viktig for om vi har råd til det vi ser foran oss nå, og som vi alle vet kommer, at det blir mange flere eldre. Jeg føler meg ikke sikker på at statsråden og regjeringen er på riktig side i det spørsmålet, for det virker som om de prioriterer skattelette til de rikeste foran trygghet for de sykeste og de eldre. Jeg tror heller ikke syke og eldre føler seg veldig mye tryggere av alt dette snakket om teknologisk innovasjon. De vet at det trengs flere ansatte til å gjøre den jobben rundt omkring i kommunene. Da må man ha penger til å ansette folk.

Ser statsråden at det vil være behov for en stor økning i antall ansatte framover i disse sektorene for å klare den økende oppgaven?

Statsråd Nikolai Astrup [10:16:01]: Ja, det vil helt sikkert på noen områder være behov for flere ansatte for å løse oppgavene på en god måte. Samtidig er vi nødt til å se på om vi kan løse oppgavene på nye og bedre måter for å få ressursene til å strekke lenger. Det handler bl.a. om å ta i bruk velferdsteknologi, som kan gi økt trygghet for folk i hjemmene deres, og som dermed kan gjøre at hjemmetjenestens ressurser kan strekkes lenger.

Vi skal sørge for at mennesker skal gjøre de oppgavene som mennesker er best på, og at man møtes med nettopp varme hender fremfor en kald skulder. Men den ekstra tryggheten som teknologi gir, kan gjøre at ressursene utnyttes bedre enn vi kanskje får til i dag. Her er det veldig mye å gå på i årene fremover. Vi er nødt til å ta et krafttak for å få til dette.

Det er viktig at verdier skapes før de deles, og når kommunene har hatt en merskatteinntektsvekst de siste årene, skyldes det nettopp at flere har kommet i arbeid. Det er viktig for å kunne finansiere velferdstjenestene.

Presidenten: Karin Andersen – til oppfølgings spørsmål.

Karin Andersen (SV) [10:17:10]: Jeg begynner å nærme meg denne alderen og håper virkelig at samfunnet har noe annet å stille opp med hvis jeg sitter alene i en leilighet og ikke får i meg mat, enn et kjøleskap som forteller at «nå, Karin, er det fire timer siden du spiste sist, så nå må du se og åpne skapdøra».

Jeg sitter med en rapport fra Sykehuset Innlandet – og jeg vet at dette er likt på alle sykehusene – der det står at oppgavedelingen mellom primær- og spesialisthelsetjenesten framover vil redusere antall oppholdsdøgn med 20 pst. Her planlegger vi altså for et helsevesen der 20 pst. av behandlingene som i dag foregår på sykehus, skal foregå i kommunene. Det er også i lys av dette den nye kommunalministeren må ta seg en tur rundt i kommunene og snakke med dem som gjør jobben, for det vi gjør i dag, holder ikke. Velferdsteknologi kan hjelpe litt på noen områder, men vi er nødt til å utdanne og ansette nok folk til å kunne gjøre denne jobben hvis vi skal være trygge. Da må vi prioritere penger til dette framfor å putte pengene ned i lommene til dem som fra før er aller rikest i dette landet.

Statsråd Nikolai Astrup [10:18:22]: Jeg er helt enig i at velferdsteknologi alene aldri kommer til å løse denne utfordringen, men det var ett eksempel på noe som vi

må ta i bruk mye mer systematisk i årene fremover for å kunne gi eldre en tryggere og mer verdig alderdom.

Det er viktig å understreke at de aller fleste eldre er en ressurs, og vi må sørge for at det er attraktivt for eldre å stå lenger i arbeid og bidra til fellesskapet, slik at vi kan finansiere velferdstjenestene også i årene fremover. Mange eldre ønsker å jobbe lenger, og vi må gi dem den muligheten og legge til rette for det. Jeg er helt sikker på at representanten Karin Andersen har mange gode år foran seg i arbeidslivet der hun kan bidra til fellesskapet – og det er bra.

Jeg er fortsatt opptatt av at vi er nødt til å legge til rette for at det skapes verdier som kan finansiere alle dem som skal jobbe i helsevesenet, enten det er i spesialisthelsetjenesten eller i kommunene, i årene fremover. Det er derfor viktig at vi har en næringspolitikk som gjør det mulig. Det er viktig for kommunenes evne til å levere gode tjenester.

Presidenten: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Helge André Njåstad (FrP) [10:19:38]: Spørsmålet mitt går òg til kommunalministeren.

Det er mange som blir politikarar etter at dei har møtt byråkratiet i plan- og byggesaker. Påbygg av eit hus, frådeling av ei tomt eller bygging av ein garasje eller eit naust er ofte saker som folk trur skal gå greitt, men det er før dei møter byråkratiet og vanskanene med miljøvernvedlinga hos Fylkesmannen eller fylkeskommunen – i fyrste rekkje. Difor vender mange av dei seg til oss i Framstegspartiet, som er eit ombodsparti for folk flest, og som vil at me skal ha ja-kommunar som leitar etter ein grunn til å seia ja framfor ein grunn til å seia nei.

For oss er det eit viktig prinsipp at ein legg stor vekt på lokaldemokratiet i plan- og byggesaker. Eigeidomsretten er eit anna viktig prinsipp. Me ynskjer å forenkla planbehandlinga, redusera planleggingstida og sikra at planar ikkje blir verdilause for utbyggjarar.

I tida då Framstegspartiet var i regjering, fekk me gjort ein god del, men me er langt frå i mål. Kommunaldepartementet har avgjort over 150 saker sidan regjeringsskiftet i 2013, og kommunane har fått medhald i litt over 80 pst. av dei. Til samanlikning var det litt under 40 pst. under den raud-grøne regjeringa. Men etter at Framstegspartiet gjekk ut av regjeringa og Astrup vart kommunalminister, har departementet avgjort tre saker, og no er statistikken dårlegare enn han var under dei raud-grøne, for no har fylkesmennene fått medhald i alle sakene og lokaldemokratiet i ingen. Kommunaldepartementet har ikkje godkjent ein plan i Oslo kommune på Huseby, Kommunaldepartementet har ikkje godkjent ein plan i Vestby kommune, og Kommunaldepartementet har heller ikkje godkjent ein plan i Ulstein kommune.

Så spørsmålet mitt er: Er det ei kursendring med Framstegspartiet ute av regjering, der fylkesmennene no får bestemma meir og lokaldemokratiet mindre?

Statsråd Nikolai Astrup [10:21:24]: Takk for spørsmålet.

Regjeringen ønsker å øke det lokale handlingsrommet i plan- og byggesaker. Det fremgår bl.a. av regjeringens politiske plattform, Granavolden-plattformen, som jo representanten kjenner godt, der det heter at regjeringen vil styrke det kommunale selvstyret og redusere statlig og regional detaljstyring, og at eiendomsretten skal være et bærende prinsipp i lover og regler. Det heter også at vi skal gi lokalt handlingsrom gjennom å utvide kommunenes dispensasjonsmulighet fra eksisterende lokalt vedtatte planer innenfor rammeverket av nasjonalt regelverk.

Departementet kommer om kort tid til å sende på høring forslag til endringer i plan- og bygningslovens bestemmelse om dispensasjon. Dagens dispensasjonsbestemmelse har strenge vilkår for dispensasjon, og Fylkesmannen som klageinstans kan overprøve kommunenes vurderinger i alle typer dispensasjonssaker. Vi ønsker et tydeligere skille mellom saker der nasjonale og regionale interesser gjør seg gjeldende, og saker der kommunen må ha større frihet enn i dag til selv å finne den beste løsningen.

Vi mener derfor at hensynet til nasjonale og regionale interesser skal fremgå tydelig av dispensasjonsbestemmelsen. Samtidig skal vurderingen av fordeler og ulemper ved en dispensasjon være undergitt kommunens skjønn, såkalt fritt skjønn. Det innebærer at vi ønsker å senke terskelen for når det kan innvilges dispensasjon, ved å ta bort dagens krav om at fordelene ved å gi dispensasjon må være klart større enn ulempene. I dag er det begrensede muligheter til å vektlegge eierinteressene som en fordel i dispensasjonsvurderingen. Vi ønsker derfor at det i større grad skal bli adgang til å legge vekt på tiltakshaverens egne vurderinger av hva som er den beste løsningen ut fra egne behov.

Så denne regjeringen har ikke bare lovfestet det kommunale selvstyret, vi ønsker også at kommunene skal ha større myndighet i plan- og byggesaker, og jeg er derfor enig med representanten i hans tilnærming til denne saken.

Helge André Njåstad (FrP) [10:23:25]: Takk for svaret frå statsråden, som er fine ord – dette har me høyrte mykje av i brev som går til fylkesmennene òg. Dessverre ser me ikkje alltid at dei orda og forventningane som er skapte, gjer seg gjeldande i konkret handling. Blant anna burde talet på motsegner frå fylkesmennene gått ned når ein får brev. Men fylkesmennene har fremja

fleire motsegner i 2018 enn i 2017 trass i at dei har fått brev.

Eg er glad for at regjeringa vil gjera noko på dispensasjonssida, det er ein kime til irritasjon hos lokalpolitikarar at fylkesmennene stadig vekk overstyrer meir. Spesielt er det at ein setjefylkesmann skal avgjera klagesaker, til stor irritasjon, for då er det ikkje departementet eller statsråden som står ansvarleg for Stortingets avgjerd, men ein byråkrat hos Fylkesmannen. Er det noko statsråden vil sjå på – at ein skal lyfta dei sakene som det med den nye praksisen blir færre av, inn til departementet, sånn at det ikkje er ein setjefylkesmann som avgjer enkeltsaker, men departementet?

Statsråd Nikolai Astrup [10:24:25]: Jeg tror det er viktig å understreke at det er en veldig liten andel av innsigelsesakene som havner på departementets bord i løpet av et år. Den terskelen har blitt betydelig høyere enn den var før. Det betyr at i de aller fleste saker blir man vel forlikt – enten i kommunen eller mellom Fylkesmannen og kommunen – før det havner på regjeringens bord.

Så er det viktig å skille mellom det som er legitime lokale interesser, der Fylkesmannen bør vise aktsomhet med å overprøve det lokale skjønn og det som er vesentlige regionale og nasjonale interesser, som det selvfølgelig tilligger staten å ha meninger om. Eksempelvis har vi ikke så veldig mye høykvalitets matjord i dette landet. Derfor vil det i noen tilfeller være slik at vi må overprøve vurderinger som er gjort av kommunen, for å ivareta den begrensede matjorden vi tross alt har i dette landet – slik tilfellet var i Vestby i forrige uke.

Presidenten: Det åpnes for oppfølgingsspørsmål – først Helge André Njåstad.

Helge André Njåstad (FrP) [10:25:32]: Det seier seg sjølv at det ikkje hamnar mange saker på bordet til departementet når departementet har delegert myndigheita til setjefylkesmenn. Då hamnar saka på bordet til nabofylkesmannen, som i all hovudsak er einig med kollegaen sin og set lokaldemokratiet til sides. Eg håpar at innspelet mitt om det blir sett nøyare på, for der ligg det ein stor kime til at ein set lokaldemokratiet til sides.

Ei anna utfordring når det gjeld plan og bygg, er alle forskriftene som skaper store problem for dei som skal kjøpa seg bustad, for det blir stilt like strenge krav til isolasjon på Sørlandet som på Røros og i Karasjok. Det blir stilt tekniske krav som fordyrar byggjeprosessen og gjer at i veldig mange distriktskommunar er det dyrare å byggja eit hus enn det ein kan få for det etterpå. Her ønskjer Framstegspartiet forenklingar – gjera ting enklare, sånn at fleire kjem seg inn på bustadmarknaden – i tillegg til at me ønskjer å regulera og byggja fleire bustader.

Kva er planane til statsråden når det gjeld å forenkla plan- og bygningslova ytterlegare når det gjeld byggjeforskrifta?

Statsråd Nikolai Astrup [10:26:34]: Jeg er selvfølgelig tilhenger av forenklinger i plan- og bygningsloven. Samtidig er det viktig at vi har en balanse. Ofte vil det være slik at det gjør det billigere for dem som bygger ut, og dyrere for dem som skal bo der. Den balansen må vi ivareta. Vi ønsker at det skal bygges nye boliger i stort monn fordi det gir ikke minst unge mennesker mulighet til å komme inn på boligmarkedet. Det må ikke være for dyrt å bygge boliger, for det skal være mulig for flere å bli selvere. Samtidig er det noen krav vi må og bør stille fordi bygningsmassen kommer til å stå der veldig lenge. Dermed har det betydning hvordan bygget er oppført. Det andre er at kostnadene ved å ta bygget i bruk for den som skal bo der, blir lavere hvis vi har noen krav i bunnen. Så her er det en balanse, men jeg har ikke noe problem med å støtte representantens overordnede tilnærming til denne problemstillingen.

Presidenten: Helge André Njåstad – til oppfølgings-spørsmål.

Helge André Njåstad (FrP) [10:27:35]: Takk for svaret. Det er hyggjeleg at ein overordna er einig med oss, men detaljane i desse sakene sit lokalt, og det er då ein opplever problemet med at fylkesmennene fremjar for mange motsegner – dei tek ikkje inn over seg signala om at no skal det bli enklare å byggja. At ein er einig i det overordna, hjelper heller ikkje dei som skal kjøpa seg bustad første gongen, når det blir stilt krav som er urimelege og kostnadsdrivande. Men det er bra at statsråden har eit engasjement på dette feltet. Me har følt at me kom godt i gang etter 2013, og så har interessa og engasjementet for dette feltet dalt. Eg gler meg over at denne statsråden vil fremja forslag til Stortinget. Viss det er forenklingar, vil Framstegspartiet bidra til å gjera det lettare for lokaldemokratiet og billegare for folk å kjøpa seg bustad. Eg utfordrar igjen: Kva fleire forenklingar kan me venta oss framover, og er dette eit område som denne statsråden vil prioritera sterkare?

Statsråd Nikolai Astrup [10:28:28]: Det er viktig å understreke at det har vært gjennomført betydelige forenklinger i plan- og bygningsloven under denne regjeringen, og at jeg har en ambisjon om at det arbeidet skal fortsette. Jeg er ikke i posisjon til å gå i detalj om det nå, det tror jeg representanten også forstår, men det er ikke noen tvil om at mitt mål er at plan- og bygningsloven skal bli enklere. Vi må sørge for å gjøre det på en slik måte at vi samtidig ivaretar noen viktige interesser underveis.

Så er det ikke alle krav som bidrar til at det blir dyrere å bygge, tvert om er det noen krav som stilles fordi det vil være bedre for dem som kjøper boligene. Hvis man f.eks. skal bygge et nytt leilighetskompleks, må man allerede når man fører opp bygget, legge opp til at det kan legges inn Wi-Fi i bygget. Det gjør det billigere for hver enkelt beboer, som da slipper å trekke ledninger etterpå – som et eksempel. Vi må ha to tanker i hodet på én gang og sørge for at vi har interessene til dem som skal bo der, med oss, samtidig som vi ivaretar utbyggerens interesser.

Presidenten: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Geir Pollestad (Sp) [10:29:55]: Mitt spørsmål går til næringsministeren.

Norsk eigarskap er eit viktig mål for Senterpartiet. Me meiner at eigarskapet betyr noko, og at korleis bedriftene opptrer, vert påverka av kven som er eigarar. Eigarskapet vert meir ansvarleg når det ikkje sit på andre sida av jordkloden.

Sidan regjeringsskiftet i 2013 har kampen for nasjonalt eigarskap til bedrifter, infrastruktur og naturressursar vore spesielt viktig for Senterpartiet, for me fekk då eit politisk fleirtal, med Framstegspartiet, Høgre, Venstre og Kristeleg Folkeparti, som etter Senterpartiets syn utfordrar det norske og nasjonale eigarskapet.

Me har bak oss nokre år der regjeringa Solberg har selt eller føreslått å selja bedrifter og svekkja lovar og vilkår som sikrar nasjonal kontroll med infrastruktur og naturressursar. Eksempla er mange: I 200 år har me i Noreg hatt ein norsk, nasjonal børs. No har Oslo Børs vorte ein filial styrt frå Amsterdam i børskonsernet Euronext. Regjeringa har kvitta seg med mange selskap, og endå fleire er føreslått lagt under hammaren for å verta selde ut.

Senterpartiet meiner at nasjonalt eigarskap og statleg eigarskap kan vera eit viktig verkemiddel for å sikra det nasjonale eigarskapet. Trass i dette har regjeringa lagt fram ei eigarmelding der det vert sagt at målet er å redusera staten sitt eigarskap.

Noreg er eit rikt land, men når det kjem til eigarskap i Noreg, oppfører me oss som eit fattig land, som sel unna for å halda skuta flytande. Så mitt spørsmål til næringsministeren er enkelt: Kvifor er det eit sjølvstendig mål for regjeringa å kvitta seg med statleg og dermed ofte òg med nasjonalt, norsk eigarskap?

Statsråd Iselin Nybø [10:31:49]: Som representanten selv er inne på, har regjeringen nå lagt fram en eierskapsmelding som er til behandling i Stortinget, så der får også Stortinget anledning til å si sin mening om det som ligger i stortingsmeldingen.

Det som er viktig for meg å understreke, er at vi har delt vårt eierskap opp i tre kategorier. Kategori 3-selska-

pene er selskaper vi har gode grunner for å eie. Det er selskaper som utfører viktige oppgaver i samfunnet vårt. Kategori 2-selskapene er selskaper der vi har som mål å ha høyest mulig avkastning over tid, men der det også er andre grunner til å eie selskapet enn bare høyest mulig avkastning. Så har vi kategori 1-selskapene, der målet vårt er å ha høyest mulig avkastning over tid, men der vi også iallfall ber om muligheten til å selge oss ned eller selge oss ut, nettopp fordi det ikke er noen grunner utover det økonomiske til å eie dem. Da tar vi hele veien en vurdering på om og når det eventuelt er aktuelt å selge ned eller selge ut.

Det som er viktig for meg også å understreke overfor Stortinget, er at Norge som nasjon eier en stor del av verdiene på den norske børs. Det er ganske uvanlig hvis en ser det i en verdenssammenheng og med andre land som vi kan sammenligne oss med. Grunnen til å eie kan være god, men vi må hele veien ta en vurdering på hvorfor vi eier. Hvis det ikke er noen grunn til å eie, må vi ta en vurdering av hvordan vi tjener mest mulig penger på det eierskapet vi har. Er det å selge oss ned eller selge oss ut, så gjør vi det.

Men kategori 2-selskapene, hvor vi har ikke bare mål om avkastning over tid, men også andre mål, handler nettopp om det representanten tar opp. Det handler om at vi ønsker å beholde f.eks. hovedkontorfunksjon i Norge, og at viktige fagmiljøer ønsker vi å beholde i Norge. Derfor skiller vi på de selskapene vi eier.

Geir Pollestad (Sp) [10:33:56]: Eg legg merke til at det ikkje ein einaste gong vert peikt på at statleg eigarskap kan vera ei moglegheit til å sikra nasjonalt eigarskap. Og det er kanskje ikkje så rart, for statsråd Nybø har jo vist seg som ein svært aktiv auksjonarius. Berre få dagar etter at ho hadde teke over som næringsminister, så var det fyrste gong, andre gong, tredje gong – sel! Og så var GIEK Kredittforsikring gått frå å vera eit heileigd norsk selskap til å verta eit fransk selskap, eit selskap som årleg forsikrar kredittar for 60 mrd. kr. Det meste er knytt til fiskeri- og sjømatnæringa. Salet skjedde til protestar frå sjømatnæringa. På nettsida til selskapet kan me lesa at dei har røter tilbake til 1920-talet, dei er det einaste norskeigde kredittforsikringsselskapet og Noregs leiande fagmiljø på forsikring av kortsiktige kundekredittar.

Dette viser at regjeringa ikkje forstår verdien av nasjonalt eigarskap – og sel selskap. Spørsmålet er kvifor. Trong staten pengane, eller ønskte ein berre å selja det av ideologiske årsaker?

Statsråd Iselin Nybø [10:34:58]: For det første ser regjeringa absolutt fordelene med nasjonalt eierskap. Det er jo derfor vi har delt selskapene inn i tre ulike kategorier. For kategori 3 og kategori 2 har vi begrunnel-

ser for å eie: Det kan være fordi vi ønsker å ha fagmiljøer i Norge, og det kan være fordi vi ønsker å ha hovedkontorene i Norge. Det kan også være fordi vi ser at det er gode grunner utover det å ha høyest mulig avkastning over tid som begrunnelse.

Men for de selskapene som er i kategori 1, er det høyest mulig avkastning over tid som er målet, og der tar vi en konkret vurdering om det er, og når det er, greit å selge seg ut og selge seg ned. Det er en rent forretningsmessig vurdering vi tar i det enkelte tilfellet. Det gjorde vi også når det gjaldt GIEK Kredittforsikring. Der hadde vi muligheten til enten å selge oss ut, altså selge selskapet, eller eventuelt å avvikle det. Jeg mener at den løsningen vi fant nå for GIEK Kredittforsikring, er en løsning som er bra for nasjonen, bra for de ansatte og bra for selskapet.

Presidenten: Det blir oppfølgingsspørsmål – først Geir Pollestad.

Geir Pollestad (Sp) [10:36:08]: Disse ordningane handlar jo ikkje berre om dei selskapa, om dei skal vera norske eller utanlandske, det handlar om rammevilkåra for resten av det norske næringslivet. For me er jo eit land som sel vindmøller og offshore vindmølleteknologi til utlandet, me sel skip til utlandet, me handlar med sjømat, me handlar med teknologi knytt til olje- og gassnæringa – ei rekkje eksportbedrifter er avhengige av ordningar som avlastar risikoen som knyter seg til om dei får betalt for varene dei sel, og at dei rett og slett ikkje vert lurte av å driva med eksport. Der finst det ulike ordningar. Det franske selskapet, som det no har vorte, GIEK Kredittforsikring, er eitt av desse verkemidla. Det andre er Eksportkreditt og GIEK sjølv, som er viktige verkemiddel for norsk næringsliv.

Då er mitt spørsmål: Kan statsråden garantera at dei andre selskapa som driv tiltak knytte til eksport, ikkje vert selde, eller ikkje vert svekte, men at ein beheld dei som norske selskap?

Statsråd Iselin Nybø [10:37:18]: I den eierskapsmeldingen som vi la fram for Stortinget før jul, og som Stortinget nå har til behandling, legger vi fram det som er vår politikk for eierskapet i disse selskapene. Der har vi lagt selskapene inn i ulike kategorier, og det er også for at Stortinget skal kunne se hva som er vår intensjon med selskapene, og for at Stortinget skal ha muligheten til å si sin mening.

Når det kommer til eksport, er jeg helt enig med representanten i at det er viktig. Det er viktig for næringslivet vårt, og det er viktig for velferden vår at vi får eksportert varer som vi produserer, at vi kan selge dem til andre land. Det bringer meg over på en av de andre veldig viktige vilkårene for at vi skal klare å eksportere våre

varer, nemlig EØS-avtalen, som representanten er imot. Uten at vi har et marked å selge varene til, har vi ikke muligheter for å eksportere. Det er knapt nok noe som er så viktig for eksporten i dette landet som EØS-avtalen.

Presidenten: Terje Aasland – til oppfølgingsspørsmål.

Terje Aasland (A) [10:38:36]: La meg starte med å gratulere Iselin Nybø med utnevnelsen til næringsminister. Jeg ser fram til samarbeid i Stortinget om viktige, store oppgaver, deriblant det statlige eierskapet.

Det er kommet veldig klart til uttrykk gjennom eierskapsmeldingen at staten har en målsetting om at en skal redusere det statlige eierskapet. Det er hovedføringene i meldingen, og statsråden sa selv da hun solgte det nå omtalte GIEK Kredittforsikring, at staten kun skal eie der det er gode grunner for det. Tanken går jo i retning av at så lenge den politiske ambisjonen er å selge seg ned, er det kanskje en sterkere begrunnelse for å selge selskapene enn å opprettholde eierskapet i selskapene. Så jeg kunne tenke meg å høre hva næringsministeren tenker om det å bruke det statlige eierskapet for å utvikle norsk næringsliv og norske muligheter.

Statsråd Iselin Nybø [10:39:35]: Først av alt, tusen takk for gratulasjonen. Jeg både håper på og ser fram til et konstruktivt og godt samarbeid med Arbeiderpartiet i komiteen og i Stortinget.

Jeg mener at staten skal eie der vi har en grunn til å eie, og det har vi i veldig mange tilfeller. Det er gode grunner til å eie selskaper for f.eks. å beholde hovedkontor og det det medfører, i Norge. Det er gode grunner til å eie selskaper for å beholde viktige kompetansemiljøer i landet vårt. Det at vi eier så mye som stat – uvanlig mye, vil jeg si – av verdiene på børsen, skyldes en historisk utvikling. Det er en ønsket politikk at vi eier det vi eier i dag, og det er nettopp fordi vi ønsker å beholde viktige kompetansemiljøer i Norge. Jeg mener det har vært viktig – og det er fortsatt viktig – for å utvikle næringslivet vårt generelt. Det har mye å si at vi har nettopp slike kompetansemiljøer som de bedriftene som vi eier, har her i landet.

Presidenten: Terje Aasland – til oppfølgingsspørsmål.

Terje Aasland (A) [10:40:47]: Nå synes kanskje ikke jeg at vi eier uvanlig mye på den norske børs. Jeg tror vi eier selskaper som det er fornuftig å eie med bakgrunn i hva vi har av ressurser, og hva vi har av muligheter. Jeg tror også det å avskalle viktige selskaper som f.eks. GIEK Kredittforsikring dessverre er å gå i feil retning, spesielt i en tid hvor vi trenger å omstille norsk næringsliv og

bruke nye muligheter – eller oppdage nye muligheter til å bruke nye muligheter.

En av de store tingene vi står overfor, er jo klimaendringene. Hvordan skal vi møte dem, hvordan skal vi klare å få utviklet et, skal vi si, grønt næringsliv, og hvordan skal vi kunne klare å bruke mange av de fantastiske mulighetene vi har, nettopp for å forsterke og gjøre mulighetene realistiske? Vi mener helt klart at det statlige eierskapet i et slikt perspektiv bør forsterkes og ikke svekkes. Vi mener f.eks. at Equinors rolle i framtiden opp mot den fornybare posisjonen som kan komme globalt, er det helt nødvendig at staten også har et eierskap i. Vi har vært ute og lansert tanken om at vi kanskje burde ha et statlig hydrogenselskap som en betydelig mulighet i et grønt skifte. Ser statsråden noen sanne typer muligheter, og vil hun også kunne tenke seg at det å forsterke det statlige eierskapet kan være positivt?

Statsråd Iselin Nybø [10:41:57]: Jeg mener det er god grunn til å eie veldig mange av de selskapene som vi eier. Så er jeg opptatt av at vi må skille mellom de rollene vi har som stat, og vi må forvalte eierskapet vårt på en forretningsmessig måte, slik at selskapene kan konkurrere i et marked på lik linje med andre selskaper. Vi kan ikke bruke eierskapet vårt på en måte som gjør at vi ikke oppnår det målet som er å få høyest mulig avkastning over tid, for vi forvalter skattebetalernes penger, vi forvalter våre felles eiendeler. Da er det målet om å få høyest mulig avkastning over tid som må være avgjørende for hvordan vi forvalter det eierskapet.

Så har staten andre roller – vi regulerer, vi legger til rette for, vi har selskaper som f.eks. GIEK Kredittforsikring, som bidrar til mye av det bedriftene våre holder på med, men vi må skille mellom rollene staten har som forvalter av eierskapet, og staten som (presidenten klubber) tilrettelegger ...

Presidenten: Tiden er ute.

Vi går da videre til neste hovedspørsmål.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [10:43:27]: Letten var stor blant folk og arbeidarar på Stord, i Gulen og i Vindafjord da Kværner vann oppdraget med å bygge Equinors nye flytande havvindanlegg på Tampen i Nordsjøen. Dette kan vere starten på eit heilt nytt industrieventyr, og det kom jo ikkje ein augeblink for tidleg. Framtida til petroleumsnæringa og alle arbeidsfolka i næringar knytte til ho, er høgst usikker dei neste ti åra. Det er nettopp prosjekt som bl.a. flytande havvind som kan bli redninga for desse sterke industrimiljøa.

Men alle vi veit jo at dette berre er eit pilotprosjekt. Regjeringa har vore stille som mus i spørsmålet om det vil bli laga mål for flytande havvind i Noreg, med vilkår

som gjer at vi kan ta ei internasjonal leiarrolle og byggje norsk leverandørindustri.

Da Erna Solberg besøkte norsk leverandørindustri i haust, fekk ho eit uoppfordra og unisont krav om å leggje ambisjonane og pengane på bordet, slik at vi kan byggje nye flytande havvindparkar på norske hav. Men ingenting skjer. Ifølgje ein ny SINTEF-rapport kan vi utvikle over 50 000 nye arbeidsplassar dersom vi raskt legg vilkåra for flytande havvind. Hadde vi hatt vilkåra på plass til å byggje anlegg for karbonfangst og -lagring, ville det kunne gitt mellom 30 000 og 40 000 nye arbeidsplassar. For batteriproduksjonen anslår den same rapporten at det kunne gitt 15 000 nye arbeidsplassar. Men alt dette føreset at vilkåra ligg til rette for det, og at det er politisk vilje. Det har det ikkje vore. Regjeringa har førebels sete musestille, men satsar i staden på å opne nye felt og leggje meir til rette for investeringar og produksjon i petroleum.

Så mitt spørsmål til næringsministeren er: Kan statsråden forklare denne næringsstrategien?

Statsråd Iselin Nybø [10:45:28]: Jeg kan ikke her fra Stortingets talerstol gå inn på det som er olje- og energiministerens portefølje. Spørsmål som gjelder hennes portefølje, må rettes til henne. Men på generelt grunnlag opplever jeg at vi har en leverandørindustri og en industri generelt som er opptatt av å være en del av det grønne skiftet, som er opptatt av å ligge i front med det grønne skiftet. Det handler også om deres markedsandel, og det handler om deres konkurransesituasjon i en internasjonal sammenheng, fordi de ser at verden som sådan skal gjennom det grønne skiftet, og det å være i front gir dem også markedsandeler internasjonalt. Jeg opplever at vi har en industri som er offensiv, ikke minst den industrien jeg selv har ansvar for, den maritime, og at det er en utålmodighet. Men den handler ikke bare om hva staten skal gjøre; den handler også om hva de selv skal bidra med.

Så er det koblingen mellom statens virkemidler og det vi går inn med både på forskningssiden og på utviklingssiden, og det de selv skal bidra med fra industriens side. Det er den kombinasjonen som gjør at vi kan lykkes og faktisk styrke oss inn i det grønne skiftet, som skjer ikke bare i Norge, men i hele verden. Men å gå inn på det som ligger i Olje- og energidepartementets portefølje, kan jeg ikke gjøre her.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [10:47:00]: Vi har aldri hatt problem på Stortinget med å få ordentlege svar frå næringsministeren om prosjekt som heilt openbert har store næringsmessige konsekvensar, vil få store konsekvensar for norsk industri, som flytande havvind openbert vil få, og som karbonfangst og -lagring openbert vil ha. Og ikkje minst: Eg stilte spørsmål om batte-

riproduksjon, der regjeringa har gjort vondt verre ved å kutte f.eks. i avskrivingsordningar for kjøp av nye maskinar for norsk industri, som jo har gjort at investeringane ikkje kjem.

Situasjonen vi står overfor, er jo at regjeringa ser berre industritog gå forbi, gjer ingenting for å leggje forholda til rette for at det er der investeringane skal kome, og vi kan stå i fare for å tape desse moglegheitene fordi det blir utvikla andre stader. Dersom ein ser på dei siste tala frå SSB, ser ein at anten står norsk landindustri på staden kvil, eller så er det nedgang i produksjonen, nedgang i investeringar. Det einaste som held dette oppe, er investeringar innanfor petroleum.

Så eg stiller spørsmålet ein gong til, for dette skal jo næringsministeren kunne svare på: Kva er næringsstrategien som ligg bak dette?

Statsråd Iselin Nybø [10:48:03]: De spørsmålene og de konkrete sakene som representanten Knag Fylkesnes tar opp, er saker som ligger under Olje- og energidepartementets portefølje, og som jeg ikke kan svare på. Jeg kan svare som næringsminister og svare generelt, og jeg synes jo at det bildet som representanten tegner, er et mer dystert bilde enn det det er grunnlag for. Det går bra i dette landet. I løpet av det siste året har det ifølge SSB blitt nesten 40 000 flere sysselsatte, over 30 000 av dem er sysselsatt i privat sektor. Så det er ikke grunnlag for å male et svart bilde her. Det betyr ikke at vi ikke må være offensive, det betyr ikke at vi ikke hele veien må være i dialog med næringslivet for å høre hva de trenger, hva vi kan legge til rette for. Det gjelder næringer av alle typer. Men det som representanten tar opp som går på havvind, som går på CCS, må rettes til olje- og energiministeren.

Presidenten: Det blir oppfølgingsspørsmål – først Torgeir Knag Fylkesnes.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [10:49:08]: Eg stiller eit spørsmål om industri, og det er ansvaret til denne statsråden. Eg registrerer at statsråden ikkje vil svare på grunnleggjande spørsmål som norsk industri står overfor. Det er fascinerande og noko heilt nytt for Stortinget å oppleve ein næringsminister som svarar slik.

Faktum er – dette er frå SSB – at industriproduksjonen går ned. Det er berre ein auke innanfor petroleum som gjer at nedgangen ikkje er dramatisk. Investeringane i industri går opp, men det er berre på grunn av oppstart av nye felt på norsk sokkel. Held vi petroleum utanfor, er det ein nedgang. Vi står altså i den situasjonen at vi, i ei tid da vi skulle bli meir oljeuavhengige, har blitt meir oljeavhengige. Det viser dei store tala. Viss vi ser på den viktige PMI-indeksen, som er ein viktig målestokk for land og børsar når det gjeld korleis det eigentleg står til i norsk

industri, er han no på sitt lågaste på tre år. Det er særleg sysselsettingsindeksen for norsk industri som fell.

Tar næringsministeren dette som berre eit blaff, eller ser ein alvorleg på den utviklinga som vi står i?

Statsråd Iselin Nybø [10:50:11]: Etter den oljeduppen som var, har det blitt en oppgang igjen. Det medfører også flere folk som jobber i og rundt olje- og gassin industrien vår. Dette er en viktig industri, det er en viktig bransje for landet. Selv om den tiltrekker seg mye folk og mye kompetanse, fokuserer likevel både regjeringen og industrien selv på det grønne skiftet. Som jeg sa i mitt forrige innlegg, opplever jeg at den maritime industrien er veldig offensiv når det gjelder det grønne skiftet, nettopp fordi de ser at det ligger noen forretningsmuligheter der. Så handler det om hvordan vi kommer oss dit, og det gjør vi med en kombinasjon av det som staten bidrar med, f.eks. gjennom forskning og utvikling, og det bransjen selv driver med.

Så selv om det er oppgang i olje- og gassbransjen, er det ikke slik at man ikke fokuserer på det grønne skiftet, for det er her nå. Det skal vi gjennom, og her er det forretningsmuligheter.

Presidenten: Torgeir Knag Fylkesnes – til oppfølgingsspørsmål.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [10:51:22]: At ein fokuserer på det grønne skiftet, har ein sagt i seks år no, når Venstre anten har vore i regjering eller har støtta den sitjande regjeringa. Dei har ikkje klart å oppretthalde sine egne klimamål. Dei har sørgt for at den einaste industrien som fortset å vekse, er petroleumsindustrien. Dei andre står på staden kvil eller går ned. Det er realiteten. Med Venstre i regjering har Noreg faktisk blitt meir oljeavhengig, og vi er no meir på bærtur når det gjeld å kome seg til Paris, altså målsetjingane i Parisavtalen.

Statsråden trekk fram dei maritime næringane, og at dei er offensive. Ja, dei er offensive, og det er grunnen til at dei har gitt klar beskjed til regjeringa om at no må regjeringa få på plass rammevilkåra for maritim næring, slik at ein kan kome i gang med det grønne skiftet. Dei kan ikkje gjere dette aleine. Så lenge dei sterke og gode rammevilkåra er i petroleumsnæringa, er dei låste inn i denne situasjonen. Regjeringa må kome med planar. Blant anna stilte dei krav, saman med Norsk Industri, om at ein må kome tilbake innan sommaren 2020 med ein plan for flytande havvind.

Vil næringsministeren framleis ikkje uttale seg i det heile om dette som vil ha stor betydning for maritim industri?

Statsråd Iselin Nybø [10:52:27]: Jeg kjenner meg ikke igjen i den beskrivelsen som Knag Fylkesnes kom-

mer med. Det skjer utrolig mye der ute. Det skjer utrolig mye spennende langs kysten vår, ikke minst i den maritime industrien. Det elektrifiseres jo over en lav sko. Rett etter jul kom det et stort EU-prosjekt – 200 mill. kr tror jeg det var på – for automatisering av skip. Det skjer vanvittig mye der ute. Det er en optimisme og en drive der ute som jeg synes representanten Knag Fylkesnes nå snakker ned. Jeg kjenner meg ikke igjen i den svartmalingen som gjøres. At vi har utfordringer, er helt klart, og at vi har høye mål som blir vanskelig å nå, er det ikke tvil om, men vi må sette oss noen mål, for det er dit vi skal. Hvis vi ikke har målene, kommer vi ikke dit heller. Men vi har en industri og et næringsliv som ønsker å bidra, og som bidrar. Og det gjør de sammen med staten.

Presidenten: Jeg tror jeg oppfattet at representanten Knag Fylkesnes brukte uttrykket «på bærtur». Det kan kanskje reserveres til når landbruksministeren er til stede. (Munterhet i salen.)

Une Bastholm – til oppfølgingsspørsmål.

Une Bastholm (MDG) [10:53:58]: Det har over mange år vært slik at investeringene i fossil energi – altså olje og gass – i Norge har vært mange ganger høyere enn i all annen industri til sammen. Vi snakker i Norge veldig mye om hva oljen og gassen har gitt oss, men ganske lite om den risikoen det innebærer framover å fortsette å ha så store investeringer, og hva det har kostet oss.

I fjor kom professor Asbjørn Karlsen ved NTNU og seniorforsker Markus Steen ved SINTEF ut med en ny rapport om hvordan vi kan få til en satsing på havvind i Norge. De konkluderer med at regjeringens satsing på olje er i veien for en havvindsatsing i Norge. De er så tydelig at de sier:

«Politiske signaler fra myndighetene som sikrer kontinuerlig utbygging og høy lønnsomhet i olje- og gassektoren, med gunstig refusjonsordning for leteboring, vil dempe aktørenes oppmerksomhet mot og investeringer i havvind.»

Dette vet vi at også veldig mange i annen industri sier: At vi har så gode – ekstraordinære – særordninger og skattefordeler for olje- og gass, står i veien for annet næringsliv som svarer bedre på framtidens utfordringer.

Har næringsministeren liknende bekymringer for at store investeringer i olje og gass gjør at annet næringsliv havner i skyggen?

Statsråd Iselin Nybø [10:55:08]: Jeg mener at representanten Bastholm har helt rett i at vi har snakket mye om hva olje- og gassbransjen har gitt oss, for den har gitt oss noen helt fantastiske muligheter. De mulighetene må vi også bruke når vi skal jobbe videre med det

grønne skiftet. Jeg ser absolutt det som representanten tar opp, at gravitasjonskraften på en måte virker til fordel for denne store og tunge næringen. Det mener jeg er noe vi hele veien må være bevisst på. Å konkurrere mot olje- og gassbransjen, tror jeg er utfordrende for mange andre industrier, for lønningene har vært høye der, og det har vært attraktive og spennende arbeidsplasser.

Samtidig er det viktig at vi ser mulighetene som olje- og gassbransjen har inn i det grønne skiftet. Jeg mener det er ting som forandrer seg nå. Flere er mer offensive, og flere bransjer ser hvor vi skal, og er opptatt av å tiltrekke seg også unge folk som ønsker å være en del av det grønne skiftet.

Presidenten: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Terje Aasland (A) [10:56:39]: Forskjellene i Norge øker. De med lavest lønnsinntekt har fått reallønnsnedgang de siste årene, mens mange på toppen har fått store økninger utover den gjennomsnittlige lønnsveksten. De siste dagene er vi sågar blitt vitne til at noen også har tatt ut dobbelt lønn, og at statsministeren bekrefter at det er helt ok at man tar ut dobbelt lønn. Oljetoppene fikk f.eks. i snitt 15,9 pst. lønnsøkning i fjor – administrerende direktør i oljebransjen hadde altså en gjennomsnittlig lønnsvekst på hele 15,9 pst. Det var økte bonuser som trakk opp lønningene, men likevel: Det er en del av et bilde.

Vi har sett at 15 av de helt eller delvis statlig eide selskapene ga toppsjefene sine i vekst en samlet godtgjørelse på 10 pst. eller mer fra 2017 til 2018. Den gjennomsnittlige lønnsveksten var da på 2,8 pst. Regjeringens egen oversikt over utviklingen av godtgjørelser til administrerende direktører viser at toppsjefene i seks av de sju statseide børsnoterte selskapene hadde en lønnsvekst over gjennomsnittet for lønsmottakere i 2018. Fire av disse toppsjefene fikk samlet en økning på over 10 pst.

Spørsmålet mitt går til næringsministeren. Når en ser lederlønningene til Equinor, som har et utgangspunkt på over 16 mill. kr, og videre Telenor på over 15 mill. kr og Norsk Hydro på over 15 mill. kr, er det grunn til å stille seg spørsmål om hvordan dette slår ut når vi nå står foran et lønnsoppgjør – et lønnsoppgjør det egentlig er ganske vesentlig at fagbevegelsen og vanlige arbeidsfolk holder igjen i, med tanke på konkurransekraften til norsk næringsliv. Hvordan vil næringsministeren bidra til at den lønnsfesten som enkelte ledere bevilger seg, der hvor staten er hel- eller deleier, blir stoppet, og at de forstår sin rolle, hva det uttrykker, overfor helt vanlige folk i den situasjonen hvor de f.eks. blir avkrevd moderasjon?

Statsråd Iselin Nybø [10:58:48]: I eierskapsmeldingen som nå ligger til behandling i Stortinget, er vi ty-

delige på at godtgjørelser og insentiver skal brukes for å fremme selskapets mål. Vi er også tydelige på og opptatt av at godtgjørelsen – jeg sier godtgjørelse, ikke lønn, for de får jo mer enn bare ren lønn; de kan ha pensjonsforpliktelse, de kan ha bonusordninger, som også representanten er inne på – skal være konkurransedyktig, men ikke lønnsledende.

Vi er opptatt av at styrene skal bidra til moderasjon. Det er styrene som fastsetter godtgjørelsen til de ansatte, ikke staten som sådan, men som eier av selskapene er vi opptatt av det. Vi er opptatt av at det skal være konkurransedyktig, men ikke lønnsledende, og vi er opptatt av at styrene skal bidra til moderasjon.

Så er vi opptatt av en ting til som jeg mener er viktig, og det er åpenhet rundt godtgjørelsen. Det skal være åpenhet, nettopp for at man også skal kunne ha disse diskusjonene, for det er ikke noe ønske fra statens side om at vi skal være lønnsledende. Tvert imot er det et poeng at vi skal være konkurransedyktige, men altså ikke lønnsledende.

Jeg har ingen indikasjon på at vi ikke er der, og at vi er lønnsledende. Men dette er selskaper som er vanskelige å sammenligne med andre selskaper, for selskaper er ulike, og det er ikke ett annet selskap man kan sammenligne med som er helt likt. Men det er iallfall det som er den klare forutsetningen for staten som eier at styrene skal jobbe etter.

Terje Aasland (A) [11:00:42]: Det ville vært interessant å høre litt mer om hva næringsministeren faktisk vil gjøre for å begrense den lederlønnsutviklingen vi har sett i de statlig eide selskapene, helt eller delvis, for selv om en holder seg innenfor konkurransedyktige og ikke-lønnsledende normer, er det ut fra statistikken ingen tvil om at de aller fleste er lønnsvinnere. Og når en også tenker kroner, er det jo helt tydelig hva som er bildet.

Vi ba for noe tid siden om en litt mer detaljert oversikt. Den viser at Argentum, DNB, Hydro, Sjømatrådet mfl. ikke engang har nedfelt i sine lederlønnsutviklingserklæringer at en skal følge statens retningslinjer. Vi har også registrert at staten i noen sammenhenger har hatt en protokolltilførsel om nettopp slike ting. Hva vil statsråden konkret gjøre for å sørge for at styrene følger opp det som er statens veldig klare, uttalte mål i retningslinjene? Vil hun være mer aggressiv enn forgjengeren i å bytte ut styrene der hvor en ikke skjønner at å vise moderasjon og følge retningslinjene er en vesentlig del av samfunnskontrakten til også de statlig eide selskapene?

Statsråd Iselin Nybø [11:01:49]: Det er jo styrene som fastsetter lønna, men vi bruker vårt eierskap på den måten at vi legger fram eierskapsmeldingen der vår

mening om saken framgår. Vi bruker de arenaene vi har, til å fronte våre forventninger overfor styrene.

Det er vanskelig å sammenlikne styre med hverandre. Og til om man er lønnsledende eller konkurransedyktig: Vi forvalter et stort eierskap på vegne av det norske folk. Det er viktig at vi får den kompetansen som trengs, for å sørge for at vi har høyest mulig avkastning over tid i de selskapene. Det er det som er vårt mål med eierskapet i mange av de aktuelle selskapene. Men vi som stat og som eier skal være tydelige på at styrene skal fronte moderasjon, og at vi ikke skal være lønnsledende.

Presidenten: Det blir oppfølgingsspørsmål – først Terje Aasland.

Terje Aasland (A) [11:02:55]: Jeg takker for svaret.

Det er en stor og viktig oppgave, og det er en mye større oppgave enn det en egentlig tenker over. For når enkelte ledere – uansett hvem, men spesielt der staten har interesser – bevilger seg mer enn det vanlige folk i utgangspunktet kan forestille seg, og får en lønnsvekst som kanskje er større enn manges årslønn, blir det helt urimelig. Og det er ganske viktige signaler som blir sendt ut i forbindelse med det.

Jeg vil gjerne høre enda litt mer konkret om dette. For å sette det på sporet av noe vi kanskje kan tenke oss: I retningslinjene for staten står det «bør» 13 ganger. Er statsråden enig i at disse kanskje bør skiftes ut med «skal»? Når det gjelder åpenhet: Kan det være aktuelt med nye måter å informere Stortinget på om lederlønnsutviklinger som overstiger det normale – og da tenker jeg også på godtgjørelser?

Statsråd Iselin Nybø [11:03:55]: Åpenhet om godtgjørelsene disse lederne får, synes jeg det er viktig å ha.

Selv om jeg har forståelse for utgangspunktet til representanten, er mitt utgangspunkt at dette er ledere som forvalter store verdier på vegne av skattebetalerne og fellesskapet, og jeg er opptatt av at vi må få de folkene som er best skikket, til å gjøre den oppgaven. Da må vi kunne tilby konkurransedyktige betingelser. Så kan vi mene hva vi vil om hvor mye det bør være, men det er nå engang slik at disse topplederne tjener mye i dag, det kommer de til å gjøre fortsatt, og vi må konkurrere i markedet for å få de beste hodene til å forvalte våre felles verdier. Det er det som er mitt mål. Vi må betale det vi må for å få de folkene vi trenger. Men vi skal ikke være lønnsledende.

Presidenten: Terje Aasland – til oppfølgingsspørsmål.

Terje Aasland (A) [11:05:06]: Jeg blir litt redd når næringsministeren sier at vi må betale det vi må, for da har man ikke fulgt med i debatten som pågår blant en-

kelte ledere, styreledere osv., hvor en veldig tydelig sier at vi må begynne å tilpasse lederlønnene til et globalt nivå, f.eks., i mange av de norske selskapene her. Jeg mener at det er helt urimelig, og samtidig begrenser det positiv lederutvikling også i Norge. Så den inngangen er jeg bekymret for.

Men til dette med åpenhet: Kan næringsministeren tenke seg å rapportere og forklare overfor Stortinget om de selskapene som bryter med moderasjonen, i den forstand at når det gjelder de som tillater at lederlønnsutviklingen skal ligge over det som er normal lønnsvekst i samfunnet, blir det rapport om det til Stortinget på en egnet måte, og at Stortinget får – skal vi si – debattert den type forhold, fordi det er helt vesentlig med tanke på lønnsdannelsen i samfunnet? Det er klart at foran et lønnsoppgjør er det viktig å få vekk alle provokasjoner, som handler om ansvarlighet i fagbevegelsen.

Statsråd Iselin Nybø [11:06:11]: Jeg har litt problemer med å se hvilken arena det vil være naturlig å rapportere om det på. Det som er viktig for meg, er at det er åpenhet rundt det, sånn at den informasjonen tilflyter dem som har interesse av det – også stortingsrepresentanter, hvis det er det. Men jeg ser ikke umiddelbart at det er naturlig å samle opp alle lederlønninger i staten til en egen sak som skal leveres til Stortinget. Det vi som regjering nå har lagt fram for Stortinget, er jo eierskapsmeldingen, som sier noe overordnet om hva som er våre intensjoner, hva vi ønsker at styre skal gjøre. Det er å vise moderasjon, det er å ikke være lønnsledende. Men samtidig skal vi tiltrekke oss den kompetansen som er nødvendig, og det vil jo variere fra selskap til selskap og ut fra hvilken situasjon et selskap er i. Sånn er det i dag, sånn vil det være framover. Men åpenhet og kunnskap om den godtgjørelsen som blir gitt, mener jeg det er viktig at styrene sørger for.

Presidenten: Geir Pollestad – til oppfølgingsspørsmål.

Geir Pollestad (Sp) [11:07:25]: Det er få debattar i Stortinget som genererer meir ord enn debattar om leiarløningar. «Moderasjon» har tradisjonelt vore ordet. No er det «openheit», som eg ikkje veit kor mange gonger statsråden har sagt. Men om ein skal ta dette ned til det det eigentleg handlar om, har eg to spørsmål til statsråden: Er leiarløningane, etter statsråden sitt syn, i selskap der staten er heil- eller deleigar, for høge i dag? Det er det fyrste spørsmålet. Det andre spørsmålet er: I fall ein meiner at dei er for høge, har ein då tenkt å gjera noko?

Statsråd Iselin Nybø [11:08:07]: Jeg har ikke grunnlag for å si at noen av lederne i selskaper der staten har

eierskap, har for høy lønn i dag. Jeg legger til grunn at styrene har vurdert lønnsnivået i tråd med våre signaler, altså at de ikke skal være lønnsledende, men at de skal være konkurransedyktige. Jeg legger til grunn at det har vært separate vurderinger i hvert enkelt tilfelle, og jeg har en forventning om at styrene viser moderasjon også framover. Men jeg har ikke i dag grunnlag for å si at en eller flere av direktørene i offentlig eide selskaper har for høy lønn i forhold til det som er konkurranse situasjonen og selskapenes situasjon.

Presidenten: Geir Pollestad – til oppfølgingsspørsmål.

Geir Pollestad (Sp) [11:09:05]: Det bør vera veldig klart for næringsministeren at lønsforskjellane mellom folk med vanleg løn og leiarløningar har auka over tid. Ut frå det som er sagt i debatten i dag, er det ingenting som tyder på at regjeringa og statsråden har tenkt å gjera noko med dette. Eg tenkjer at når ein snakkar om openheit, er det like greitt å vera ærleg, og då er spørsmålet mitt: Vil statsråden leva godt med at lønsforskjellane mellom leiarar og vanlege folk fortset å auka dei neste åra, så lenge dette skjer, som statsråden seier, i openheit?

Statsråd Iselin Nybø [11:09:54]: Jeg kommer fortsatt til å være opptatt av at styrene skal vise moderasjon. Jeg kommer fortsatt til å være opptatt av at vi ikke skal være lønnsledende. Men jeg kommer også til å være opptatt av at vi skal få de folkene vi trenger for å forvalte våre felles store verdier. Det er på ingen måte sånn at staten som eier bare kommer til å sitte der. Vi kommer til å fronte vårt syn, som er at det skal vises moderasjon, og at vi har forventninger om at styrene også gjør det i framtiden.

Presidenten: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Morten Ørsal Johansen (FrP) [11:10:53]: Mitt spørsmål går til statsråd Iselin Nybø.

Det foreslås nå en rekke tiltak når det gjelder Norges CO₂-utslipp for at vi skal klare å oppnå målet om 40 pst. utslippsreduksjon. Når det gjelder de tiltakene som nå foreslås for næringslivet, hvor mye må norsk næringsliv investere for å nå disse planlagte målene?

Statsråd Iselin Nybø [11:11:20]: Jeg kan ikke stå her nå og komme med et konkret beløp, det er jo ulike tiltak som vil ha ulik prislapp, men hvis representanten sender meg et skriftlig spørsmål, skal jeg se om jeg kan lage en oversikt over estimerte kostnader for aktuelle tiltak.

Morten Ørsal Johansen (FrP) [11:11:44]: Her har vi nå drevet en lang stund og foreslått tiltak. Vi har vært igjennom Klimakur 2030, der det bl.a. sies at med de

utredede tiltakene der skal vi i løpet av ni år klare å redusere utslippene fra industrien med 2,7 millioner tonn CO₂-ekvivalenter. Da har vi begynt å få litt tid på oss til å vite hva dette vil koste industrien. Men det er én ting som er helt sikkert, det er at det vil kreve til dels meget store investeringer. Deler av næringslivet er bekymret for at dette vil gå ut over konkurranseevnen, noe som i verste fall vil føre til nedleggelse og arbeidsledighet. Er dette noe som bekymrer statsråden også, eller mener hun at dette er noe av prisen vi må betale for å være best i verden?

Statsråd Iselin Nybø [11:12:27]: Jeg bekymrer meg jo, men det er den endringen vi må igjennom. Det er helt avgjørende at vi lykkes med det grønne skiftet, og industrien må ta sin del. Samtidig er jo industrien vår i en konkurransesituasjon som gjør at de også er avhengige av at land de konkurrerer med, må igjennom den samme omstillingen for at de skal stille likt i konkurransen. De ser jo også de mulighetene som ligger der – at hvis de ligger tidligst i løpet, gir det dem et konkurransefortrinn fordi etterspørselen kommer til å endre seg, og de vil gjerne også utvikle teknologi og produkter som blir etterspurt i Europa og verden for øvrig, som også skal igjennom det grønne skiftet. Så på den ene siden er det noen formidable utfordringer vi står overfor, men de utfordringene gir oss også noen muligheter. Jeg er opptatt av også å se de mulighetene som dette gir vår industri og vårt næringsliv.

Presidenten: Det blir oppfølgingsspørsmål – først Bengt Rune Strifeldt.

Bengt Rune Strifeldt (FrP) [11:13:41]: De fleste små og mellomstore bedrifter er grunnlag for viktige arbeidsplasser i distriktene. Deres bidrag til klimakutt vil være veldig små for hver enkelt, mens investerings- og transportkostnadene tilknyttet klimakuttene vil være betydelige for hver enkelt bedrift – med de negative konsekvensene det kan få for disse arbeidsplassene.

Mener statsråden at dette er god distriktpolitikk, og mener statsråden det vil bidra til å bevare og styrke arbeidsplasser i distriktene?

Statsråd Iselin Nybø [11:14:14]: Det er ikke bare Norge som skal gjennom dette grønne skiftet. Det skal resten av Europa; det skal resten av verden. Utfordringene vi står overfor, er formidable, og de er ikke formidable for bare oss og vårt næringsliv, men for hele verden. Vi skal ikke undervurdere den utfordringen det er, og heller ikke den bekymringen mange føler for sin jobb, sin arbeidsplass og sitt næringsliv. Men jeg mener det også ligger et potensial her, jeg mener det også er noen muligheter, og jeg mener vi er godt rustet i Norge

til å ligge i front på en del ting som gir oss noen fortrinn – ja, noen konkurransefortrinn – i global og europeisk sammenheng. Men at det er noen formidable utfordringer, er jeg helt enig i.

Våre bedrifter langs kysten driver ofte med eksport, og de konkurrerer ofte i f.eks. et europeisk marked. Det at de også skal gjennom dette grønne skiftet, gjør at de stiller likt, også med de utfordringene de står overfor.

Presidenten: Jon Georg Dale – til oppfølgingsspørsmål.

Jon Georg Dale (FrP) [11:15:31]: Eg er i utgangspunktet glad for at statsråden så klart bekrefta at norsk industri lever i konkurranse, og at det difor må vere ein samanheng mellom det vi gjer innanlands, og det som skjer ute. Problemet er at når regjeringa har forsterka klimaambisjonen, har ein late igjen døra og sagt at ein i utgangspunktet ikkje skal bruke desse mekanismane. Det gjer at norsk industri kan ha heilt andre konkurransevilkår enn industrien andre plassar i Europa og i verda, og med det få som resultat at vi tapar arbeidsplassar i Noreg.

Med den offensive haldninga statsråden har hatt i dei føregåande svara, er det naturleg at statsråden kan garantere for at norsk industri ikkje skal betale meir for utsleppa sine enn industrien andre plassar i verda. Kan statsråden garantere det?

Statsråd Iselin Nybø [11:16:21]: Nå har denne statsråden vært statsråd lenge nok til at jeg vet at det å gi garantier fra talerstolen på Stortinget sjelden er en god idé. Jeg vil på generelt grunnlag si at konkurranse-situasjonen selvfølgelig er viktig for hele næringslivet vårt. Men jeg er opptatt av at vi ikke kan se på bare utfordringene; vi må også se på mulighetene. Jeg opplever at vi har en industri og et næringsliv som selv ser at det er dit de skal. De ser selv at de må forandre seg for å kunne eksistere i framtiden, og de er opptatt av å jobbe sammen med staten for å finne ut hvor det er markedsandeler å ta i utviklingen av f.eks. ny teknologi og de mulighetene som det grønne skiftet også gir. Men noen garanti får ikke representanten akkurat nå.

Presidenten: Sigbjørn Gjelsvik – til oppfølgings-spørsmål.

Sigbjørn Gjelsvik (Sp) [11:17:27]: La meg prøve å omformulere det spørsmålet som representanten Dale nå nettopp stilte. Når det gjelder det fritaket for CO₂-avgift for viktige deler av prosessindustrien som ble fjernet i statsbudsjettet på forslag fra daværende finansminister Siv Jensen, noe som har påført norske industribedrifter doble virkemidler – både kvoteplikt og CO₂-avgift – altså en klar konkurranseulempa for de be-

driftene: Vil statsråden bidra til at de avgiftene blir fjernet igjen?

Statsråd Iselin Nybø [11:18:17]: Jeg antar at representanten forstår at det er noe som behandles i statsbudsjettet, at det er en prosess vi holder på med nå, og at jeg derfor ikke her kommer til å svare på spørsmålet han stiller.

Presidenten: Den muntlige spørretimen er omme.

Sak nr. 2 [11:18:40]

Ordinær spørretime

Presidenten: Det blir noen endringer i den oppsatte spørsmålslisten, og presidenten viser i den sammenheng til den elektroniske spørsmålslisten i salappen.

Endringene var som følger:

Spørsmål 5, fra representanten Lars Haltbrekken til distrikts- og digitaliseringsministeren, utsettes til neste spørretime, da statsråden er bortreist.

Spørsmål 8, fra representanten Nina Sandberg til forsknings- og høyere utdanningsministeren, er overført til kommunal- og moderniseringsministeren som rette vedkommende.

Spørsmål 9, fra representanten Kari Henriksen til kultur- og likestillingsministeren, er trukket tilbake.

Spørsmål 1

Sigbjørn Gjelsvik (Sp) [11:19:11]: «Widerøe meldte 17. februar at de planlegger å kutte 15 prosent av de kommersielle flyvningene i kortbanenettet, et kutt på 4 000 avganger i året. Widerøe har over lengre tid advart mot at kraftige avgiftsøkninger de siste årene gjør flere kommersielle kortbaneruter ulønnsomme.

Vil regjeringen ta initiativ til å redusere avgiftstrykket for flyvninger på kortbanenettet, og vil regjeringen frita fly under 20 tonn for flypassasjeravgift?»

Statsråd Jan Tore Sanner [11:19:51]: Skatte- og avgiftssatsene vedtas av Stortinget for ett år av gangen, jf. Grunnloven § 75 bokstav a. Satsene i flypassasjeravgiften vurderes derfor, i likhet med alle andre skatte- og avgiftssatser, opp mot det samlede skatteopplegget i de årlige budsjettene. Det vil være tilfellet også i fremtiden.

Flypassasjeravgiften ble innført i 2016 og hadde da kun én sats. Avgiftens hovedformål er å skaffe inntekter til staten. Det gjøres enklest og mest effektivt når avgiften er utformet med færrest mulige satser og fritak. Avgiftsfritak øker de administrative kostnadene både for de næringsdrivende og for myndighetene.

Fra 1. april 2019 ble flypassasjeravgiften lagt om i miljøvennlig retning. Avgiften fikk da to satser, én lav sats for flyvninger innad i Europa og én høy sats for flyvninger ut av Europa. Omleggingen medførte at satsen for flyvninger ut av Europa ble økt, mens satsen for flyvninger innad i Europa ble redusert. Dette har bidratt til økt lønnsomhet bl.a. for kortbanerutenettet i distriktene.

Støtte gjennom avgiftsfritak for fly under 20 tonn treffer alle flyvninger med fly under 20 tonn, også flyvninger som er kommersielt lønnsomme. Et slikt fritak er dermed et dyrt og lite treffsikkert virkemiddel for å hindre nedlegging av korte ruter i distriktene.

Et fritak for fly under 20 tonn kan slå ut slik at det i praksis er en fordel for enkelte flyselskaper. Fritaket vil dermed innebære statsstøtte som ikke er tillatt etter EØS-avtalen. Fritaket må i så fall notiseres til og godkjennes av ESA. For at ESA skal godkjenne fritaket, må tiltaket være nødvendig, det må være et hensiktsmessig virkemiddel, og det må være proporsjonalt og ha insentiveffekt. Det vil være krevende å få ESAs aksept for at slike vilkår er oppfylt.

Regjeringen er opptatt av å sikre at Norge har en god og fremtidsrettet infrastruktur for luftfart i hele landet. Dette gjør vi bl.a. gjennom kjøp av innenlands flyruter. Statlig kjøp av innenlands flyruter sikrer drift av flyruter som ikke er kommersielt lønnsomme. Dette er et mer treffsikkert og effektivt virkemiddel for å hindre nedleggelse av ulønnsomme ruter enn et fritak fra flypassasjeravgift.

Sigbjørn Gjelsvik (Sp) [11:22:27]: Det statsråden nå beskriver, er dessverre en lang argumentasjon mot at en skal sette inn tiltak som vil kunne avhjelpe situasjonen for Widerøe, og ikke bare for Widerøe, men også for andre selskap som driver lufttransport innenlands.

Den regjeringen som sitter nå, har økt avgiftene på norsk innenlands lufttransport med ca. 2 mill. kr – flypassasjeravgiften, som kom over natten uten en ordentlig utredning og med store konsekvenser, men også økt CO₂-avgift og økt moms. Widerøe har advart år etter år mot at det som nå skjer, kom til å skje. De har også sagt at det skulle de egentlig ha gjort tidligere, ut fra de rammevilkårene de har, men fordi Widerøe har tatt samfunnsansvar, har de bidratt til å opprettholde rutene i håp om at rammevilkårene skulle endre seg. Kan Widerøe forvente at rammevilkårene vil bedres framover for norsk innenlands lufttransport?

Statsråd Jan Tore Sanner [11:23:42]: Nå endrer man ikke rammevilkårene av hensyn til et selskap, men av hensyn til folk i distriktene – hvis det skal være et diskusjonstema. Det er spørsmål som ofte kommer i forbindelse med de årlige budsjettene. Jeg er også kjent med at Senterpartiet har lagt frem et representantfor-

slag, og det gir Stortinget mulighet til å diskutere disse spørsmålene. Jeg er opptatt av at vi både må sørge for at vi har effektive klimatiltak – jeg er kjent med at Senterpartiet ikke er like opptatt av det som andre partier i Stortinget – og sørge for at det er gode rammevilkår også for flyvninger i Distrikt-Norge. Det mest effektive virkemiddelet er, som jeg har vært inne på, at staten går inn på FOT-rutene, ikke at man kommer med tiltak som potensielt kan være i strid med EØS-avtalen.

Sigbjørn Gjelsvik (Sp) [11:24:37]: Her gjelder det å ha en sum av tiltak – også å styrke bevilgningen til FOT-rutene, noe Senterpartiet har foreslått i innværende års budsjett uten å få tilslutning fra regjeringen. Det handler om momsen, som Senterpartiet har foreslått å redusere, og som regjeringen har gått imot, og det handler om innretningen på flypassasjeravgiften. Det er klart at det å frita for flypassasjeravgift for de minste flyene spesielt vil ha effekt på de minste flyplassene, som er viktige rundt om i Norge, så får en heller øke avgiftene videre på utenlands flytransport.

Regjeringen har jo ikke bare signalisert at de vil opprettholde avgiftene, de vil også øke avgiftene på lufttransport videre. Kan statsråden nå avklare i hvilken retning det skal gå, av hensyn til folk som bor rundt om i hele Norge? Skal avgiftene videre opp? Skal CO₂-avgift og moms økes? Eller skal avgiftene på norsk innenlands flytransport ned?

Statsråd Jan Tore Sanner [11:25:46]: Representanten vet utmerket godt at dette er spørsmål som behandles i forbindelse med statsbudsjettet. Det ville vært svært uryddig om en finansminister kontinuerlig gjennom året skulle kommentere avgifts nivå og hva man potensielt ville foreslå for neste år.

Det skal være et godt rutetilbud i hele landet. Det legger vi til rette for. De forslagene som Senterpartiet har kommet med, ville Senterpartiet aldri hatt sjanse til å få gjennomslag for på rød-grønn side, det tror jeg jeg kan si med sikkerhet. Det er også forslag som potensielt kan være i strid med EØS-avtalen. Jeg er klar over at Senterpartiet ikke er spesielt opptatt av verken klimautfordringene eller EØS-avtalen. Det er derimot regjeringen, og vi skal legge til rette for et godt og konkurransedyktig flytilbud. Men vi utfordrer ikke EØS-avtalen på dette, og vi må sørge for at vi også bruker nødvendige klimapolitiske virkemidler.

Spørsmål 2

Marit Knutsdatter Strand (Sp) [11:26:58]: Spørsmålet lyder:

«Statsråden viser til økte ressurser i politiet, men politimester i Innlandet politidistrikt Johan Brekke skriver i Gudbrandsdølen Dagingen 20. februar 2020: «Innlandet politidistrikt må spare nærmere 50 millioner det kommende året, samtidig som vi har krav på å øke antall politiårsverk.»

Mener statsråden reduserte ambisjoner, lengre saksbehandlingstid og flere henleggelse er i tråd med Stortingets ambisjoner og vedtak, eller vil det bli tilført nødvendige ressurser?»

Statsråd Monica Mæland [11:27:33]: Innledningsvis har jeg lyst til å understreke at jeg selvsagt har forståelse for at politidistriktene opplever at det økonomiske handlingsrommet er begrenset. Krav og forventninger til politiet er høye. Det vil alltid være mulig å ønske seg større budsjetter. Regjeringen har økt politiets budsjett reelt med ca. 4,4 mrd. kr siden 2013, hvorav over 3,3 mrd. kr er på politiets driftsbudsjett. Innlandet har, i likhet med alle andre distrikt, fått mer penger hvert eneste år enn de hadde året før. I perioden 2013–2020 har Innlandet hatt en reell økning i budsjettet på ca. 140 mill. kr. I 2020 er budsjettet til politidistriktet på ca. 860 mill. kr.

Midlene har gått til kraftig oppbemanning i politiet, gjennomføring av politireformen, styrking av beredskapen og samfunnsikkerheten, grensekontroll- og returarbeid, IKT-modernisering og IKT-sikkerhet og arbeidet mot menneskehandel, seksuallovbrudd og vold og overgrep mot barn.

Siden 2013 har bemanningen i politiet økt med ca. 2 800 årsverk. Nær 1 500 politiårsverk har kommet i politidistriktene. Bemanningen har økt i samtlige politidistrikt. Politidirektoratet opplyser at Innlandet politidistrikt siden 2013 samlet har fått ca. 127 flere årsverk, hvorav over 100 er politiutdannede. I Innlandet politidistrikt er politidekningen økt fra 1,29 til 1,6 fra 31. desember 2013 til 31. desember 2019. Per 31. desember 2019 har distriktet en bemanning på totalt ca. 890 årsverk.

I 2020 er det bevilget over 20 mrd. kr til politiet. Politidistriktene er prioritert. I tillegg til særskilte midler til økt politibemanning er det bl.a. også bevilget 83 mill. kr for å muliggjøre en styrking av etterforskningskapasiteten.

I likhet med representanten fra Senterpartiet er også regjeringen opptatt av lite detaljstyring og høy tillit. Justis- og beredskapsdepartementet styrer derfor politiet gjennom budsjettildeling og årlige tildelingsbrev. Det er Politidirektoratet som i sin resultatavtale med politidistriktene i 2020 fordeler de tildelte midlene mellom distriktene, sammen med forventninger om resul-

tater på ulike områder. Politimestrene må deretter prioritere slik at ressursene settes inn der behovet er størst.

Jeg har tillit til at politiet gjør dette på en god måte. Det er behov for klare prioriteringer. Effektiv straffesaksbehandling med høy kvalitet er en av de prioriterte målsettingene for 2020. Ambisjonen er å oppklare så mange saker som mulig, samtidig som kvaliteten er høy.

Heidi Greni hadde her overtatt presidentplassen.

Marit Knutsdatter Strand (Sp) [11:30:32]: Ja – for det er nettopp sammenhengen mellom ressurser og ambisjoner som er krevende. Politimesteren i Innlandet skriver også i sitt innlegg:

«Budsjettsituasjonen må løses uavhengig av vårt tydelige samfunnsoppdrag som handler om å bidra til et trygt samfunn for innbyggerne i Innlandet. Det er likevel ikke til å unngå at sparetiltakene vil kunne merkes.»

Lokallagslederen i Politiets Fellesforbund Innlandet, Reidun Martinsen, sier til Avisa Hadeland i dag:

«Vi har mye som er bra i reformen, men det følger ikke med nok ressurser. Det blir mer og mer arbeidsoppgaver, som er mer komplekse.»

Politimesteren er tydelig: Ambisjonene må ned. Da lurer jeg på: Hvilke saker og oppdrag mener statsråden skal bli nedprioritert i forbindelse med den såkalte nærpolitireformen?

Statsråd Monica Mæland [11:31:24]: Nå har jeg redegjort for hvordan denne regjeringen gjennom våre år i regjering har prioritert politiet, har prioritert flere politifolk, har prioritert etterforskningskapasiteten. Så er det riktig at sakene er mer komplekse. Det er derfor denne politireformen er så viktig. Det mener alle i partiet, og så registrerer jeg at Senterpartiet er imot reformen.

Kvaliteten har økt, men vi bruker nå rundt 35 pst. av ressursene på å etterforske 3 pst. av sakene, og det er de mest alvorlige sakene. Det er drap, voldtekt og overgrep mot barn; det er de prioriterte oppgavene. Det betyr at vi kommer ikke til å kunne prioritere alt. Vi må prioritere det aller viktigste, og det gjør politiet.

Marit Knutsdatter Strand (Sp) [11:32:08]: Det er da jeg lurer på om det er lokal beredskap som blir nedprioritert. For det blir skrevet i flere lokalaviser om en tøff virkelighet i politidistriktene. I Gudbrandsdølen Dagingen 11. februar kunne vi lese at politiet må kutte i millionklassen i Gudbrandsdalen og har fått midlertidig ansettelsesstopp. De tillitsvalgte blir bedt om å finne kuttposter. I Valdres vet vi fra før at de sliter med å

fylle vakter og tjenestelister og har flere på sovende vakt enn før.

Regjeringens reform gir høyere terskel for utrykning og færre ansatte med flere oppgaver ute på de enkelte politikontorene. Vakante stillinger holdes tomme, og etterforskningskapasiteten lokalt er presset til randen. Mener statsråden beredskapen er bedre med flere politifolk på sovende vakt?

Statsråd Monica Mæland [11:32:57]: Beredskapen i 2020 er veldig mye bedre enn da vi kom i regjering i 2013. Denne reformen har vært riktig, og den er nødvendig. Det betyr ikke at det ikke er krevende. Men kompetansen har økt, og antall årsverk har økt, med 2 800 årsverk fordelt på distriktene. Det er altså tallenes tale.

Det betyr at kompetansen og kunnskapsnivået – og også kvaliteten, sier Riksadvokaten – har økt. Så finnes det selvfølgelig ønsker om økte budsjetter, men mitt klare utgangspunkt er at beredskapen har blitt mye bedre. Vi har lært mye etter 2013. Det er en prioritet som politidistriktene gjør, og vi må ha tillit til at de gjør det basert på sine lokale forutsetninger og utfordringer, og de er forskjellige i Norge.

Spørsmål 3

Nicholas Wilkinson (SV) [11:34:06]: «Helseministeren har svart på et spørsmål fra meg om rehabilitering ved språkproblemer, jf. skriftlig spørsmål nr. 739 (2019–2020). Jeg ville ha svar på hvilke kommuner som har offentlige logopedter for å hjelpe folk når de trenger det. Helseministeren svarte at regjeringen ikke vet hvilke kommuner som har logoped til voksne. At Norge ikke vet hvorvidt personer som trenger logoped der de bor, har tilgang på det, er et stort problem.

Hva vil statsråden gjøre for at alle i hele landet skal få god, gratis logopedhjelp når de trenger det?»

Statsråd Bent Høie [11:34:59]: Jeg vil understreke at alle kommuner skal ha tilbud om logopedtjenester. Men kommunene står fritt til å organisere dette tilbudet. Tjenestene logopedene yter, kan defineres inn under både barnehageloven, opplæringsloven og helse- og omsorgstjenestelovgivningen.

I tråd med regjeringens forslag har Stortinget lovfestet kompetansekrav i den kommunale helse- og omsorgstjenesten. Fra 1. januar 2018 følger det av helse- og omsorgstjenesteloven § 3-2 at kommunene må ha knyttet til seg lege, sykepleier, fysioterapeut, jordmor og helsesykepleier for å oppfylle sitt sørge-for-ansvar. Fra 2020 ble plikten utvidet til også å omfatte psykolog og ergoterapeut. I forarbeidene til bestemmelsen er det i punkt

3.6.1 presisert at rett kompetanse i den kommunale helse- og omsorgstjenesten er så grunnleggende for å kunne yte nødvendige og forsvarlige tjenester at visse kompetansekrav bør framgå direkte i lov. I forlengelsen av dette uttales det bl.a.:

«En slik lovfastsatt liste over kjernekompetanse vil (...) ikke være uttømmende for hva slags kompetanse eller hvilke fagprofesjoner den enkelte kommune må sørge for. For mange pasienter og brukere vil nødvendige helse- og omsorgstjenester bestå av summen av ulike delbidrag fra en rekke fagprofesjoner. Det kommunale ansvaret for helse- og omsorgstjenesten er omfattende og sammensatt. Kommunene må ofte ha tilgang på et vidt spekter av personell med ulik kompetanse for å kunne utøve det kommunale ansvaret på en forsvarlig måte. Utover den kjernekompetanse som en lovfestet liste vil innebære, må kommunen selv vurdere hva slags personell det er nødvendig å ansette eller inngå avtale med for å kunne oppfylle sitt ansvar for å sørge for et forsvarlig og nødvendig tilbud av helse- og omsorgstjenester. En opplisting av kjernekompetanse skal slik sett ikke endre på det tjenestetilbudet kommunen ellers har plikt til å tilby.»

I tråd med dette kan ikke en kommune la være å sørge for logopedtjenester til personer som behøver dette, enten det er voksne eller barn, dersom tjenesten er en forutsetning for å kunne tilby spesialpedagogisk hjelp, spesialundervisning eller nødvendige helse- og omsorgstjenester av forsvarlig kvalitet og omfang.

Dette er helt åpenbart en tjeneste som kommuner skal tilby innbyggerne når de har behov for det, også voksne, men de står selv fritt til på hvilken måte de skal organisere denne tjenesten.

Nicholas Wilkinson (SV) [11:37:44]: SV vil at alle som trenger logopedhjelp, som meg, skal få det der de bor. Vi vil at logoped skal være en kjernekompetanse i den kommunale helse- og omsorgstjenesten. Logoped er ikke spesifikt nevnt som en nødvendig kjernekompetanse nå. Kommer helseministeren til å sørge for at logopediske tjenester blir en lovfestet skal-tjeneste?

Statsråd Bent Høie [11:38:18]: Vi har ikke nå planer om å utvide listen over den kjernekompetansen som jeg mener er nødvendig for at kommunene skal kunne utøve forsvarlige tjenester. Men igjen, som jeg sa i mitt svar, det betyr ikke at den listen er uttømmende, og det er helt åpenbart at kommuner må ha tilbud om logopedtjenester for å kunne ivareta mange ulike lovpålagte oppgaver, både innenfor barnehageloven og opplæringsloven, og ikke minst også innenfor helse- og omsorgstjenestelovgivningen. Men måten kommunene organiserer dette tilbudet på, vil variere fra kommune

til kommune ut fra hva som er hensiktsmessig i den enkelte kommunen.

Nicholas Wilkinson (SV) [11:39:08]: Jeg er litt trist. Det var ingen planer for at logopedtjenester blir en skal-tjeneste.

Et annet spørsmål: Logopeder gir nødvendig behandling til oss som trenger språktrening. Voksenopplæringer legges ned, og ansvaret legges over på private logopeder. Disse logopedene har ikke samme krav til journalføring og samhandling med andre faggrupper, siden de ikke er autorisert. Det er kun Estland, Kroatia, Danmark, Bulgaria, Ungarn og Norge som ikke har autorisert helsepersonell for logopedi. Kommer helseministeren til å autorisere logopeder, slik at logopediske tjenester blir kvalitetssikret og tilgjengelige for alle?

Statsråd Bent Høie [11:40:07]: Det personellet som er autorisert etter helselovgivningen, er personell som i all hovedsak jobber i helsetjenesten. Logopeder jobber jo i veldig mange andre deler av tjenestene også, bl.a. innenfor opplæring. Det betyr at det ikke nødvendigvis er slik at det riktige er å gi logopeder en helseautorisasjon.

Spørsmålet som representanten tar opp, er knyttet til lovgivning som handler om tjenestene i helsetjenesten, og den gjelder for alle som utøver helsetjenester og tjenester etter helselovgivningen, helt uavhengig av om de har en autorisasjon eller ikke. Det er viktig å understreke at det ikke er avhengig av om den som gjør jobben, har en autorisasjon eller ikke.

Spørsmål 4

Karin Andersen (SV) [11:41:27]: «Norge har i flere år fått store summer fra EØS-bevilgningen til Hellas i retur. Dette skjer samtidig med at det er en humanitær asylkrise på de greske øyer og veldig store mangler i asylsaksbehandlingen i landet. Både flyktingene og lokalbefolkningen lider. Norge har nå inngått en ny avtale med Hellas om EØS-midlene.

Hvordan vil regjeringen sikre at EØS-midlene faktisk blir brukt til å bedre situasjonen, og vil regjeringen ta initiativ til at midler som eventuelt ikke blir brukt, avsettes til humanitær hjelp?»

Utenriksminister Ine Eriksen Søreide [11:42:13]: Det er liten tvil om at det er både store behov og vanskelige forhold i mange av leirene. I den inneværende finansieringsperioden er 353 mill. kr eller 33 mill. euro avsatt av EØS-midlene til asyl og migrasjon i Hellas. Det er fordelt på ett giverstyrt og ett greskstyrt asylprogram. Fokus er på kapasitetsbygging av det greske apparatet

og kapasitet og kvalitet i mottak. En styrket gresk asylforvaltning vil bidra til raskere behandling av søknadene til dem som er i leirene, og det vil også fra og med andre halvår etableres om lag 300 plasser for mindreårige asylsøkere i Hellas.

I forrige finansieringsperiode foretok vi i samarbeid og samforståelse med greske myndigheter flere omdisponeringer sånn at den totale summen til asyl og migrasjon til slutt ble på 257 mill. kr. Støtte til Moria-leiren var ikke opprinnelig en del av migrasjonsprogrammene, men giverne og greske myndigheter ble i 2015 enige om å omdisponere midler for å svare på betydelige behov der.

I Athen i dag lanseres det greskstyrte programmet under EØS-midlene. Et av prosjektene skal styrke kapasiteten til National Center for Social Solidarity, EKKA, til å ivareta nettopp enslige mindreårige og andre sårbare grupper. Prosjektet er på 23 mill. kr. EKKA er underlagt det greske ministeriet for arbeid, sosialforsikring og solidaritet og er bl.a. ansvarlig for innkvartering og beskyttelse av enslige mindreårige. Engasjementet vårt gjennom EØS-midlene går i stor grad til kjernen av utfordringene Hellas står overfor.

Programmene styrkes av solide partnerskap med norsk og internasjonal ekspertise. Vi bygger også på de erfaringene vi har gjort oss fra forrige programperiode, og Utlendingsdirektoratet bistår som partner for både det giverstyrte og det greskstyrte programmet, i tett samarbeid med greske myndigheter. Også Justisdepartementet, UNE, EUs Fundamental Rights Agency, UNHCR og IOM er partnere. De kommer til å ha løpende oppfølging av de aktuelle programmene. Vi forventer også at alle tilgjengelige midler blir brukt som planlagt. Skulle pengebruken forskyves i tid, som er mulig, er målet at utbetalingene skal følge planene. Gjennom EØS-midlene gir Norge et betydelig og relevant bidrag til å avhjelpe situasjonen i flyktingleirene i Hellas.

Seinere i år kommer vi til å starte en prosess for gjennomgang av status for alle EØS-programmene i alle land. Det vil også lede til beslutninger om bruk av reservermidler, og det vil gi anledning til omdisponering mellom programmer og prosjekter basert på enighet om dette mellom vedkommende lands myndigheter og giverlandene. Vi vil naturlig nok også da vurdere innretning på engasjementet vårt i Hellas i denne prosessen.

Karin Andersen (SV) [11:45:05]: Det er å håpe at det nye programmet fungerer bedre enn det gamle, for nå fungerer det ikke. Jeg har vært i disse leirene, og situasjonen der er altså ikke kvalitet i mottak. Sårbare som sitter der, blir altså ikke identifisert, fordi det nå stilles krav til at de må sertifiseres på et offentlig sykehus, et militær-sykehus eller av annet offentlig helsepersonell, og slikt

finnes ikke der som flyktningene, f.eks. i Moria-leiren, er. Barn får ikke gå på skole. Det er ingen sikkerhet i leirene. Mat og sanitære forhold er under enhver kritikk. Her er det virkelig behov for at regjeringen styrer disse pengene langt bedre enn i dag og sikrer at man faktisk hever kvaliteten på det humanitære arbeidet som foregår i leirene. Kan statsråden forsikre om at det vil skje?

Utenriksminister Ine Eriksen Søreide [11:46:13]:

Som jeg var inne på, kommer vi selvsagt til å følge implementeringen av programmene tett, på samme måte som vi gjorde også i forrige programperiode. Det er åpenbart at det er betydelige utfordringer for de største mottakerlandene, fordi ankomstene igjen har økt, og det er også en av grunnene til at dette er et viktig tema som både justisministeren og jeg diskuterer med våre kollegaer jevnlig.

Vi ser et veldig klart behov for å finne felleseuropeiske løsninger som nå kan bidra til å avlaste de mest belastede mottakerlandene, og det er også en problemstilling vi reiser i møter. Jeg mener det er viktig å fortsette med det, for hvis man ikke får til en bedre europeisk byrdefordeling, som Norge har sagt at vi kan bidra til på frivillig basis, selv om vi ikke er EU-medlem, så klarer vi heller ikke å løse de store utfordringene vi ser.

Karin Andersen (SV) [11:47:08]: Hvis man har fulgt denne implementeringen tett i forrige periode og skal gjøre det på samme måten nå, så er jeg ikke optimistisk. Nå er altså situasjonen i Hellas og på de greske øyer et farlig drivhus for ekstreme høyrekrefter. Lokalbefolkningen lider, flyktningene lider. Det er altså europeiske land – Finland, Frankrike og Tyskland – som nå har sagt ja til å ta imot f.eks. flere av de enslige ungene som sitter der, uten skolegang, uten hjelp, uten trygghet. Hva er grunnen til at Norge ikke kan gjøre som Finland, Frankrike og Tyskland, men må vente på de mest konservative og høyreorienterte regimene i Europa, som aldri kommer til å strekke ut hånda og si ja? Det kommer til å ende i en situasjon der det blir farligere og farligere i Hellas, og der flere og flere mennesker kommer til å gå til grunne i disse leirene.

Utenriksminister Ine Eriksen Søreide [11:48:06]:

Regjeringa har vært veldig klar på at vi ønsker felleseuropeiske løsninger fordi det er det eneste som på sikt kan gi bærekraft til å håndtere den migrasjonsutfordringen vi ser. Engasjementet til representanten Andersen er prisverdig – men jeg må si at jeg stusser veldig over hvorfor SV da i budsjettet for 2020 har kuttet 321 mill. kr i bidragene bl.a. til sårbare stater. Det er bidrag som skal forhindre at mange mennesker føler at de må legge ut på flukt, for å stabilisere situasjonen i hjemlandene.

Det er ikke en målsetning i seg selv at folk skal legge ut på en farefull flukt over Middelhavet eller via andre migrasjonsruter. Det er mye bedre at vi klarer å bidra til å stabilisere en situasjon, gi arbeid, utdanning og trygghet i de landene folk kommer fra. Det å flykte fra krig er én situasjon, men det å flykte fordi man ønsker et bedre liv – som er et helt legitimt ønske – er en annen situasjon, og da bør SV bidra til at det forhindres.

Spørsmål 5

Fra representanten Lars Haltbrekken til distrikts- og digitaliseringsministeren:

«Til NTB 9. februar skrev statsråden: «Et ja til vern av LoVeSe vil føre til at titusenvis av distriktsarbeidsplasser forsvinner ut av landet.» I et skriftlig spørsmål 10. februar ba jeg statsråden legge fram regnestykket bak denne påstanden og en oversikt over hvor mange arbeidsplasser som har forsvunnet siden 2013 på grunn av den sittende regjeringens nei til å konsekvensutrede områdene utenfor Lofoten, Vesterålen og Senja for oljeboring. Statsråden svarte 17. februar overhodet ikke på mitt spørsmål. Derfor gjentar jeg det.

Hvordan ser regnestykket bak statsrådets påstand ut, og hvor mange arbeidsplasser har forsvunnet siden 2013 på grunn av den sittende regjeringens nei til å konsekvensutrede områdene utenfor Lofoten, Vesterålen og Senja for oljeboring?»

Presidenten: Dette spørsmålet er utsatt til neste spørretime, da statsråden er bortreist.

Spørsmål 6

Jan Böhler (A) [11:49:44]: Jeg vil gjerne spørre kommunal- og moderniseringsministeren om følgende:

«I Groruddalen og Oslo øst ser vi en økende tendens til at utleieselskaper og spekulanter kjøper opp eneboliger og omgjør dem til en rekke hybler eller små utleieboliger. Det annonseres til og med med at villaene kan bli «utleiemaskiner». Når det bor langt flere i et område enn før, overbelaster dette infrastruktur som vann, kloakk, trafikk, parkering, søppeltømming m.m. Vi ser også at strøkene karakter endres, og at barnefamilier trekker seg ut.

Hvilke tiltak mener statsråden kan settes inn for å motvirke en slik utvikling?»

Statsråd Nikolai Astrup [11:50:30]: Debatten om såkalt hyblifisering har pågått en stund, og jeg er, i likhet med min forgjenger Monica Mæland, vel kjent med problemstillingen. Å forsterke tiltak mot boligspekula-

sjon og hyblifisering er også et punkt i Granavoldenplattformen.

I mai 2019 sendte regjeringen på høring et forslag om å regulere hyblifisering i plan- og bygningsloven og eierseksjonsloven. Forslaget når det gjelder plan- og bygningsloven, går ut på å presisere kommunens hjemmel til å vedta bestemmelser om oppdeling av en boenhet til hybler i kommuneplanen. I tillegg foreslo regjeringen en ny hjemmel til å vedta slike bestemmelser i reguleringsplanen. Disse forslagene innebar at adgangen til å regulere hyblifiseringen blir en del av det ordinære plan-systemet. Dette kan gi kommunen et bedre grunnlag for å styre utvikling og bruk av boligmassen.

Forslaget når det gjelder eierseksjonsloven, innebærer at en seksjonseier må få samtykke fra årsmøtet for å omgjøre en leilighet til hybler. Forslagene fikk bred støtte i høringen, og vi jobber nå med oppfølgingen av høringen og tar sikte på å komme tilbake til Stortinget med en lovproposisjon i 2020.

Jan Böhler (A) [11:51:42]: Jeg takker for svaret og for positive deler der.

Eierseksjonsloven har jeg jobbet med her på Stortinget, og jeg er klar over at det gjøres framskritt der, så det er bra. Men dette gjelder jo villaer som ikke er regulert av den, og det blir da andre områder. Statsråden sa at det skal gjøres endringer slik at kommunene har muligheter til å legge inn restriksjoner med hensyn til hyblifisering i reguleringsplanene sine, at det skal legges inn en ny hjemmel.

Spørsmålet mitt blir om det som heter byggesaksforskriftens kapittel 2, hvor det er omtalt hva som er søknadspliktig. Der virker det som om man isolerer det til at det gjelder selvstendige, egne enheter, men ikke når det er hyblifisering, altså når det er hybler, som jo ofte ikke er selvstendige enheter, men hvor man bruker felles kjøkken, osv.

Vil statsråden også se på byggesaksforskriften og kapittel 2 i den, for hvis den gjelder, er det vanskelig for kommunen å overprøve den.

Statsråd Nikolai Astrup [11:52:56]: Hyblifisering vil ofte utgjøre en bruksendring, og dermed vil det være søknadspliktig. For å avslå søknaden må kommunen ha avslagshjemmel i loven. For eksempel kan kommunen avslå bruksendringen hvis den ikke er i tråd med krav til brannsikkerhet. Kommunen kan også ha mulighet til å avslå søknaden med hjemmel i dagens plan- og bygningslov § 31-6. Denne bestemmelsen slår fast at kommunen kan avslå søknad og bl.a. oppdeling av bolig til hybler selv om tiltaket ellers oppfyller alle krav. Forutsetningen for å kunne avslå er at plan- og bygningsloven § 31-6 er gjort gjeldende i kommuneplanen,

og bestemmelsen er i utgangspunktet et egnet virkemiddel for kommunen til å hindre hyblifisering.

Men så er utfordringen at bestemmelsen og hvordan den brukes, er lite kjent. Kommunene bruker den derfor lite, og jeg er ikke kjent med i hvilken grad den brukes av Oslo kommune, f.eks. Men dette er også en del av bakgrunnen for de lovendringene vi har hatt på høring, og som skal gjøre det lettere å motvirke uønsket hyblifisering.

Jan Böhler (A) [11:54:00]: Jeg synes statsråden gir interessante svar, og det er viktig at kommunene kjenner alle mulighetene som lovverket kan gi.

Det som gjør at jeg er i tvil om hva som vil være det gjeldende regelverket, hva man må operere innenfor når man eventuelt skal gi avslag i en kommune, er det som jeg nevnte i den byggesaksforskriften som omtaler hva som er søknadspliktig, der det står i byggesaksforskriftens kapittel 2 § 2-2 at oppdeling først er søknadspliktig når enhetene er «fysisk atskilt», altså at det ikke er noen form for intern forbindelse mellom enhetene. Og en hybel vil ofte ikke være fysisk atskilt; det vil ofte være felles kjøkken eller andre felles funksjoner – felles bad, toalett osv. Det kan være at regelverket går litt på kryss og tvers her, og at det kan være vanskelig også for kommunene å orientere seg.

Statsråd Nikolai Astrup [11:55:08]: Jeg er enig i det. Det er klart at i det øyeblikket noe går fra å være en intern hybel til å bli en separat boligdel, kommer det også en rekke krav. Ikke bare gjelder det brannsikkerhet, men det handler også om parkering, tilgang på utearealer, osv. Så det er grunn til å se nærmere på denne problemstillingen også.

Men jeg tror det vil være en styrke at adgangen til å regulere hyblifisering blir en del av det ordinære plan-systemet, slik vi nå foreslår. Det tror jeg kan gjøre det lettere for kommunene å ta grep og styre utviklingen og bruken av boligmassen slik de ønsker.

Så er det en utfordring at noen gjør om bolig uten å søke, og det gjør at kommunene er avhengig av tips for at de skal bli oppmerksomme på endringene.

Spørsmål 7

Sverre Myrli (A) [11:56:23]: «Nylig kunne vi lese om en 57 år gammel renholder på jernbanen i Trondheim som begynte å jobbe i daværende NSB for 40 år siden. Nå blir denne renholderen og et tjuetall av hennes kolleger i Trafikkservice oppsagt som følge av jernbanereformen.

Hvordan stemmer dette overens med gjentatte løfter fra regjeringspartiene om at ingen skal miste jobben som

følge av jernbanereformen, synes statsråden at arbeidsfolk skal behandles på denne måten, og vil han foreta seg noe slik at renholderne kan beholde jobbene sine?»

Statsråd Knut Arild Hareide [11:57:07]: Eg vil takke representanten Sverre Myrli for spørsmålet. Når ein gjennomfører store reformer, er det viktig å sørje for at dei tilsette ikkje skal få svekt arbeidsvilkåra sine. Eg meiner det er gjort mange riktige grep for å leggje til rette for ein velfungerande jernbanesektor, verksemdene har i samarbeid med dei tilsette kome fram til gode og framtidsette pensjonsordningar, og dei nye togselskapa ser ut til å kunne tilby dei tilsette attraktive arbeidsplassar med minst like gode vilkår som før. Eg meiner verksemdsoverdraging er eit veldig godt prinsipp fordi det sikrar dei tilsette jobb vidare.

Så til spørsmålet representanten Myrli stiller: Når det gjeld reinhaldarane i NSB Trafikkservice AS, som representanten Myrli viste til i spørsmålet sitt, forstår eg at desse kan oppleve ein del usikkerheit i samband med at toga skal køyrast av nye operatørar. NSB Trafikkservice AS er 100 pst. eigd av Vy-gruppa. Selskapet vann oppdraget for å reinhalde toga som Go-Ahead køyrer på Sørlandsbanen, men for Trafikkkpakke Nord er situasjonen enno ikkje avklart. SJ har lagt ut reinhald av tog på anbod. NSB Trafikkservice er ein av tilbydarane. SJ har enno ikkje valt reinhaldsleverandør. Viss SJ vel NSB Trafikkservice som reinhaldsleverandør, vil oppseiing kunne bli trekt tilbake. I dette tilfellet vil etter det Samferdselsdepartementet er kjent med, i utgangspunktet alle behalde jobben, men talet er avhengig av SJs reingjeringsbehov. Selskapet har i dag reinhaldsoppdraget for Vy på strekningane som SJ skal begynne å operere 8. juni i år.

I slutten av januar i år mottok 23 tilsette i NSB Trafikkservice oppseiing. Dette gjeld 16 tilsette i Trondheim og 7 tilsette i Bodø. Gjennom tariffavtalen sin hadde dei tilsette seks månaders oppseiingstid. Vy har opplyst Samferdselsdepartementet om at dei tilsette i NSB Trafikkservice har fått beskjed om at selskapet vil hjelpe dei tilsette så langt som mogeleg med å finne nye jobbar viss reinhaldskontrakten går til ein annan reinhaldsoperatør. Dette kan gå på bistand og rådgiving, det å skrive CV, kontakte Nav og nytte lokale rekrutteringsselskap og selskapets nettverk. Det er alt gjort ei kartlegging av kva dei tilsette ønskjer hjelp til – og om dei er villige til å flytte på seg – gjennom individuelle samtalar med alle dette gjeld.

Ifølgje Jernbanedirektoratet har SJ Norge halde forhandlings- og avklaringsmøte med ulike leverandørar med sikte på å signere avtale i løpet av februar 2020.

Sverre Myrli (A) [12:00:04]: Alt det tekniske der er helt sikkert riktig, og det er greit, men kjernen i saken er

jo at det er gitt et politisk løfte fra de fire partiene som sto bak jernbanereformen – Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti – her i salen, på folkemøter utenfor Stortinget, på møter med de ansattes organisasjoner og mange andre steder. Der var det uttrykkelig sagt at ingen skulle få dårligere lønns- og arbeidsbetingelser som følge av jernbanereformen, og ingen skulle miste jobben.

Renholderen som er nevnt i spørsmålet, heter Wenche Bye. Hun er til stede på galleriet her i dag, hun er 57 år gammel og har jobbet 40 år i jernbanen. Tror samferdselsministeren at hun er fornøyd med det svaret han nå ga, og tror samferdselsministeren at Wenche Bye oppfatter at dette er i tråd med de løftene som tidligere er gitt fra de fire partiene som sto bak jernbanereformen?

Statsråd Knut Arild Hareide [12:01:08]: Dette er ei sak som i realiteten er avklart gjennom dei kontraktane som no er inngått. Det finst da prinsipp for verksemdsoverdraging på sjølve togdrifta. For dei som er underleverandørar, finst det ein annan del av den kontrakten som er inngått. Men som eg opplyser her, er altså situasjonen for denne personen i realiteten ikkje avklart fordi kontrakten om kven som skal få reinhaldet, ikkje er avklart. Dette blir faktisk avklart i løpet av den månaden me no er inne i. Så svaret på det spørsmålet har me ikkje her i dag, men det er inngått ein kontrakt, og det er lagt til rette for verksemdsoverdraging på enkelte delar – og ikkje på andre delar. Det er ei føring som eg tar med meg. Men som eg òg seier i svaret mitt, synest eg verksemdsoverdraging er eit godt prinsipp nettopp fordi det er med på å sikre tilsette. Men her er det ein kontrakt som allereie er inngått.

Sverre Myrli (A) [12:02:16]: Nå gjelder jo dette flere enn Wenche Bye, det gjelder et tjuetalls renholdere i Trondheim og Bodø, som også statsråden sa. Wenche Bye er talskvinne som mangeårig tillitsvalgt for renholderne i NSB og i NSB Trafikkservice. Det er mange dette gjelder.

Disse renholderne har faktisk de siste årene avstått fra lønnsforhøyelser, de har faktisk gått ned i lønn for å kunne være med i konkurransen. Takken er altså at de sies opp og kan miste jobben etter mange års ansettelse i renholdet på jernbanen. Statsråden nevner virksomhetsoverdragelse, det er et viktig prinsipp, men det gjelder jo ikke for renholderne. Det gjelder for dem som kjører tog, altså lokførere, det gjelder konduktører, og det gjelder administrativt personale – men det gjelder altså ikke verkstedfolk, og det gjelder ikke renholdere. Kunne samferdselsministeren være åpen for at reglene om virksomhetsoverdragelse også skulle gjelde for renholdere?

Statsråd Knut Arild Hareide [12:03:23]: Som eg sa i svaret mitt, synest eg verksemdsoverdraging er eit godt prinsipp fordi det sikrar dei tilsette jobben vidare uavhengig av kven som vinn. Den typen prinsipp må ein avklare før ein inngår kontrakt. I den saka me snakkar om no, er det inngått ein anbudskontrakt, og det er no SJ som gjer sine val etter den kontrakten som staten har lagt til rette for. Så det er eit prinsipp som må takast med når me skal sjå på nye kontraktar. I saka me vurderer her, er kontrakten allereie inngått. På delar av det anbodet ligg det verksemdsoverdraging – og ikkje på andre. Men når det gjeld det representanten Myrli spør om: Eg synest det er eit godt prinsipp som me bør følgje, og me bør sjå på det når me skal vurdere nye kontraktar, men ikkje for dei kontraktane som allereie er inngått – diverre.

Spørsmål 8

Presidenten: Dette spørsmålet, fra representanten Nina Sandberg til forsknings- og høyere utdanningsministeren, vil bli besvart av kommunal- og moderniseringsministeren som rette vedkommende.

Nina Sandberg (A) [12:04:41]: «På kort varsel og uten å bli involvert i forkant er universiteter og høyskoler fra 1. mars av pålagt å bruke Statsbygg som rådgiver ved leie av lokaler i markedet.

Ser statsråden at dette undergraver konkurranse, og gir dårligere markedsdynamikk, og dermed dårligere vilkår for universiteter og høyskoler som leietakere?»

Statsråd Nikolai Astrup [12:05:10]: Det korte svaret er nei. Men la meg ta det lange svaret:

Etter lønn er leieutgifter den største driftsutgiften i staten. Leie av kontorlokaler i markedet utgjør om lag 4,5 mrd. kr i året. Regjeringen har som mål å redusere leiekostnadene.

En rekke statlige virksomheter har de senere årene fått bistand fra Statsbygg i forhandlingene om nye leiekontrakter i markedet. Dette har gitt store besparelser for virksomhetene, midler de i stedet kan bruke på sin kjernevirksomhet. Det er bra.

Regjeringen gjennomførte i 2018–2019 en områdegjennomgang av bygge- og eiendomspolitikken i statlig sivil sektor. Konsulenten mente bl.a. at statens leie av lokaler i markedet burde profesjonaliseres for å redusere statens utgifter.

I 2017 ga Statsbyggs forhandling av statlige leiekontrakter 40 pst. reduksjon i utgiftene, sammenlignet med avtalene som utløp. Dette tilsvarte 90 mill. kr spart per år.

I 2018 ble det inngått 13 nye leieavtaler der Statsbygg var rådgiver. Disse avtalene vil gi en samlet utgiftsreduksjon på 291 mill. kr over ti år.

At staten har en profesjonell rådgiver, undergraver ikke konkurranse – tvert om. God anskaffelseskompetanse skjerper konkurransen hos dem som leier ut lokaler til staten. Det er det som er viktig.

Statsbygg bistår allerede en rekke statlige virksomheter med å anskaffe lokaler i markedet. Bistanden omfatter alt fra å utforme arbeidsplasskonsept til innflytting. Brorparten av tjenestene kjøpes i markedet gjennom rammeavtaler. Statsbygg skal ikke bygge opp et stort apparat selv, men fortsette å kjøpe tjenestene i markedet.

For meg er det viktig at statlige virksomheter skal ha funksjonelle lokaler med god tilgjengelighet for ansatte og besøkende, til en lavest mulig pris. Ved å utnytte Statsbyggs erfaring og kunnskap, og kjøpe tjenester tilpasset behovet, er jeg sikker på at virksomhetene får gode lokaler samtidig som vi frigjør ressurser. Ved å samle rådgivningen bygger vi kompetanse og bedrer oversikten over hele porteføljen av statens leie i markedet.

Anskaffelse av større lokaler tar tid, og mange prosesser er i gang. Bruk av Statsbygg som rådgiver nullstiller ikke igangsatt arbeid. For meg er det et poeng at den enkelte virksomhet og Statsbygg sammen må finne gode og effektive løsninger for pågående anskaffelsesprosesser. Det har jeg tillit til at de klarer.

Jeg deler ikke representanten Sandbergs bekymring. Tvert om, staten skal være en krevende kunde for å redusere statlige utgifter til leie av lokaler. Slik bidrar vi også til å styrke konkurransen i markedet, til glede for staten som stor leietaker.

Nina Sandberg (A) [12:07:47]: Jeg takker kommunal- og moderniseringsministeren for svaret, men spørsmålet mitt var med hensikt rettet til forsknings- og høyere utdanningsministeren. Det er tredje gangen jeg – forgiveles – prøver å få statsråden for universiteter og høyskoler på banen for å svare på spørsmål som handler om råderett over eiendomsforvaltningen. Det er betenkelig, mener jeg, at høyere utdanningsministeren ikke tar den utfordringen, ikke minst fordi høyreregjeringen selv har sagt at bygg er en vesentlig ressurs for å nå nasjonale mål for både forskning og høyere utdanning.

Jeg noterer meg at Kommunaldepartementet hevder at man med Statsbygg som mellomledd kommer til å spare enorme summer, og viser til kontrakter fra 2018, som betyr 291 mill. kr innspart over ti år. Kan kommunalministeren gjøre rede for forutsetningene og innholdet i dette regnestykket og hvorvidt det lar seg overføre til alle sektorer, inkludert universitetene og høyskolene?

Statsråd Nikolai Astrup [12:08:53]: La meg først si at jeg er helt sikker på at statsråd Asheim med glede hadde stilt opp for å svare på spørsmål hvis det var innenfor hans konstitusjonelle ansvarsområde å gjøre det. Han har nettopp sittet gjennom en hel muntlig spørretime uten å få et eneste spørsmål, så jeg vil tro at han ville blitt glad for å få muligheten til å svare på spørsmål innenfor hans konstitusjonelle ansvarsområde. Statsbygg ligger imidlertid innenfor mitt konstitusjonelle ansvarsområde, og det er derfor jeg står her og svarer på dette spørsmålet.

Representanten Sandberg sier at jeg «hevder» at det er spart penger gjennom å bruke Statsbygg som rådgiver. Vel, det er ikke en påstand, det er dokumenterbart at det er betydelige reduksjoner i utgiftene for staten som kan frigjøres til den virksomheten som vi jo ønsker at staten skal fokusere på, nemlig den utadrettede. Det må også være viktig i høyere utdannings- og forskningssektoren.

Nina Sandberg (A) [12:09:57]: Jeg takker igjen for svaret.

Statsråden viste til områdegjennomgangen som handler om bygg- og eiendoms politikken. Regjeringen satt jo på den rapporten i fire måneder før den ble lagt fram i april. Anbefalingene herfra har møtt massiv motbør, og selve rapporten er kritisert av fagmiljøer.

Så sier regjeringen at den har ikke tatt noen avgjørelse i saken. Men det er sånn at områdegjennomgangen anbefaler sterkere styring og sentralisert utførelse av leie i markedet. Helt konkret anbefales det at avtaler med en samlet verdi over 30 mill. kr skal behandles av det samlede fagmiljøet. Dette er jo nær identisk med det pålegget som gikk ut i brevet fra Kommunaldepartementet 31. januar, som sier at alle unntatt politiet og Nav skal bruke Statsbygg ved leiekontrakter over 30 mill. kr. Så da er mitt spørsmål til kommunalministeren: På hvilket grunnlag kan kommunalministeren iverksette anbefalinger fra en områdegjennomgang som regjeringen ifølge statsråd Asheim ikke har tatt stilling til, i hvert fall per 2. februar i år?

Statsråd Nikolai Astrup [12:11:11]: Som representanten helt riktig påpeker, har ikke regjeringen konkludert når det kommer til områdegjennomgangen av statlig sivil sektor. Vi mener likevel at det er fornuftig at man fra 1. mars benytter Statsbygg som rådgiver for å oppnå bedre betingelser i markedet. Som de tallene jeg allerede har vist til, viser, er det store summer å spare på dette, som kan frigjøres til virksomhetenes operative del, og det må det jo være viktig at vi legger til rette for.

Så vil vi komme tilbake til hvordan vi skal gjøre det med oppfølgingen av områdegjennomgangen, men det er helt tydelig at det er ulike oppfatninger av område-

gjennomgangen, ikke minst i den sektoren som Sandberg her snakker om.

Spørsmål 9

Fra representanten Kari Henriksen til kultur- og likestillingsministeren:

«Er det riktig forstått at det er lovlig å ha en ansettelsespraksis der det gis en generell adgang til ikke å ansette homofile i administrative og ikke forkynnende stillinger for eksempel i organisasjoner og ved folkehøgskoler?»

Presidenten: Dette spørsmål er trukket tilbake.

Spørsmål 10

Audun Lysbakken (SV) [12:12:30]: «I skriftlig spørsmål 22. november 2018 ble daværende kulturminister bedt om å ta initiativ til en dialog med danske myndigheter om overføring av det eldste bevarte avtrykket av Bergen bys segl og andre norske middelalderdokumenter til Norge. Statsråden oppfordret da Arkivverket til å gjøre en henvendelse til Københavns Universitet, som så fikk til svar at slik dialog må tas på politisk nivå. Nylig har Island tatt et slikt initiativ overfor Danmark for å få utlevert islandske håndskrifter.

Vil statsråden gjøre det samme?»

Statsråd Abid Q. Raja [12:13:19]: Aller først vil jeg takke representanten for å ta opp dette spørsmålet for å bringe det til min oppmerksomhet. Det setter jeg veldig stor pris på. Dokumentene som representanten Lysbakken viser til, tilhører Københavns Universitet. De inngår i en samling som ble opprettet av den islandske historikeren Árni Magnússon. Noen av disse dokumentene har betydning for norsk kulturhistorie og relevans for norske forskere. Samlingen Diplomata Norvegica omfattet i utgangspunktet over 1 900 dokumenter, men etter lange forhandlinger ble i overkant av 1 100 av dem overført til det norske riksarkivet i 1937. Dette var dokumenter som Árni Magnússon hadde lånt fra norske bispearkiver.

Arkivverket, som er den norske arkivmyndigheten, tok i januar 2019 kontakt med Københavns Universitet for å undersøke muligheten for å få en tilbakeføring av dokumentene til Norge. Københavns Universitet opplyste at de ikke har mulighet til å inngå dialog om tilbakelevering av dokumentene, og at en slik dialog må foregå på regjeringsnivå mellom de to landene. Arkivverket fikk tilbud fra Københavns Universitet om digitale kopier av de 870 dokumentene, universitetet opplyste at disse etter planen skal digitaliseres i løpet av 2020. Arkivverket vil publisere disse kopiene på digitalarkivet.no,

som er Norges nettsted for publisering av digitalt arkivmateriale. En slik løsning vil gi norske historikere, filologer, kunsthistorikere og andre forskere betydelig lettere tilgang til dokumentene.

Digitale kopier kan likevel ikke erstatte de originale, fysiske, objektene. Derfor vil jeg følge opp initiativet fra representanten Lysbakken. Jeg stiller meg positivt til å ta opp spørsmålet om overføring av dokumentene i Árni Magnússons samling med min danske og min islandske kollega så snart anledningen byr seg. Jeg mener det er viktig at Norge kobler seg på de prosessene som pågår mellom Danmark og Island, slik at vi er representert dersom overlevering av fellesnordiske middelalderdokumenter finner sted.

Jeg takker igjen representanten for å ha brakt saken opp og til min bevissthet. Jeg forstår at disse dokumentene har betydning for veldig mange i Norge, ikke minst for identitetsfølelsen til bergenserne.

Audun Lysbakken (SV) [12:15:38]: Jeg vil takke kulturministeren for det jeg synes var et strålende svar! Da kan vi få tatt det initiativet som trengs, og det blir veldig spennende å følge med på om kulturministeren kan få noe ut av det.

Jeg mener det er sterke grunner til at disse dokumentene bør befinne seg i Norge. De er en viktig del av vår kulturhistorie. Så må selvfølgelig en slik prosess håndteres med respekt for våre danske venner. Jeg er veldig glad for at kulturministeren sier ja til å gå inn i en slik dialog. Seglet skal hjem, og jeg tenker at nettopp i år jo ville være en strålende anledning til det, for da kunne også kulturministeren få gjort noe med det i det som jo er Bergens 950-årsjubileum. Det kan være en ekstra god anledning til å få gjort en slik overføring, eller få tatt en beslutning om det, i år.

Statsråd Abid Q. Raja [12:16:44]: Jeg var i Bergen onsdag og torsdag i forrige uke. Da fikk jeg 950-årspinen, men den har jeg ikke på meg i dag – det skulle jeg selvfølgelig ha hatt!

Jeg vil nevne at et godt samarbeid har ført til at man har fått til den type utvekslinger som har gjort at f.eks. en historisk utgave av Magnus Lagabøtes landslov kan sees i Nasjonalbibliotekets utstillingsrom fra i morgen. Jeg var der allerede i dag og fikk tatt en liten sniktitt på det. Det er en fantastisk mulighet som er blitt mulig gjort nettopp gjennom et godt samarbeid.

Så er det viktig at vi tilnærmer oss dette på en ydmyk måte. Dokumentene tilhører Københavns Universitet. Norske myndigheter og kulturvirksomheter har ikke noe juridisk krav på å overta dokumentene, men vi kan initiere en dialog, og vi kan alltid håpe på en god gave.

Audun Lysbakken (SV) [12:17:37]: Jeg synes statsrådets innstilling til det bergenske er veldig god. Jeg takker for det!

Så tenker jeg at det er viktig å understreke at selv om byseglet er viktig for oss fra Bergen, så ligger det jo i disse samlingene veldig mange dokumenter som har stor betydning for hele nasjonen. Jeg er enig med kulturministeren i at dette må vi fra norsk side gjøre på en vennlig måte og med respekt for dem som har forvaltet disse dokumentene i lang tid, men jeg har et håp om at man også fra dansk side vil se rimeligheten i det.

Jeg vil gjerne stille kulturministeren et spørsmål. Vi vet jo at også våre islandske venner er i samme situasjon – det er mange islandske middelalderdokumenter i Den arnamagnæanske samling, som den heter, ved Københavns Universitet – og at den islandske regjeringen har tatt et initiativ til dialog med Danmark om det. Jeg lurer på om kulturministeren vil kontakte den islandske regjeringen for å se om det er muligheter for å samarbeide om dette.

Statsråd Abid Q. Raja [12:18:40]: Jeg er kjent med at Island har tatt opp spørsmålet om overføring av middelalderdokumenter fra Árni Magnússons samling, og jeg vil nå undersøke hvordan danske myndigheter stiller seg til det forslaget, og koble meg på den dialogen som allerede pågår.

Så er det viktig at vi gjør det parallelt med at vi unngår at det arbeidet som danskene nå planlegger for å gi tilgang til digitale kopier, ikke utsettes.

Jeg kan si til representanten at jeg møter mine nordiske kolleger med jevne mellomrom – har jeg blitt fortalt. Det har jeg ikke gjort foreløpig – jeg har jo vært på jobb i bare litt over fire uker – men jeg har allerede i dag gitt meddelelse til departementet om at et punkt må settes opp slik at jeg får tatt opp dette spørsmålet med mine kolleger ved første anledning – når kulturministeren med jevne mellomrom møter sine nordiske kolleger.

Spørsmål 11

Svein Roald Hansen (A) [12:19:54]: «Deponiet for farlig avfall på Langøya forventes å være fylt opp i løpet av 2024. For næringslivet og kommunale forbrenningsanlegg, som er avhengige av å kunne levere farlig avfall, skaper manglende avklaring stor usikkerhet. Høringsfristen for ekspertutvalgets rapport er ute.

Vil regjeringen ta ansvar for å finne et alternativt deponi, eller vil det overlates til markedet?»

Statsråd Sveinung Rotevatn [12:20:23]: Det stemmer at dagens deponi for farleg avfall på Langøya vert

vurdert å kunne vere fullt i 2024, og at det er behov for ei løysing.

Det har over lengre tid vore ein prosess i Klima- og miljødepartementet for å vurdere kva rolle staten skal ta for å sikre ny behandlingsskapasitet for farleg avfall. Våren 2019 vart det sett ned eit ekspertutval om farleg avfall som skulle vurdere både korleis mengdene farleg avfall kunne reduserast, og korleis framtidig behandlingsskapasitet for farleg avfall kunne sikrast. Dei la fram tilrådinga si i november i fjor. Rapporten vart send på høyring, og som representanten Hansen heilt riktig seier, er høyringsfristen ute – han gjekk ut den 15. januar.

Klima- og miljødepartementet vurderer no den vidare oppfølginga. Som ein del av det er det vorte gjeve eit oppdrag til Miljødirektoratet om å gjere ulike vurderingar av rapporten og tilrådingane frå utvalet. Arbeidet der har frist den 1. april. Tidlegare klima- og miljøminister Ola Elvestuen og tidlegare næringsminister Torbjørn Røe Isaksen har også hatt dialog med sentrale industriaktørar om moglege løysingar. Den dialogen kjem eg til å følgje opp vidare.

Regjeringa har ikkje konkludert med vidare prosess for korleis ein sikrar framtidig behandlingsskapasitet for farleg avfall, og eg kan heller ikkje seie noko meir no om når ei avgjerd vil bli tatt. Det eg kan seie, er at saka har høg prioritet.

Svein Roald Hansen (A) [12:21:55]: Jeg hadde håpet at den hyggelige stemningen fra forrige spørsmålsrunde kunne tas med inn i denne, men foreløpig synes jeg svaret er litt for defensivt til det. Som statsråden har sett av høringsuttalelsene, er det ikke lenge til 2024. For aktørene er dette meget kort tid, og Avfall Norge skriver bl.a. i sitt høringssvar til ekspertutvalget at det vil kunne påvirke avfallsinnsamlingen fra nær sagt alle husholdninger og bedrifter i hele landet i løpet av kort tid hvis man ikke har på plass et alternativ til Langøya. Det må på plass i god tid før Langøya er fullt, for aktørene er avhengige av å vite hvor de skal levere avfallet. Jeg må si det er bekymringsfullt hvis regjeringen ikke ennå har bestemt seg for om de skal ta et ansvar for å finne alternativet eller overlate det til markedet.

Statsråd Sveinung Rotevatn [12:23:01]: Det er for så vidt rett at det er kort tid til 2024, og det er difor – som eg sa i svaret mitt – denne saka har så høg prioritet i mitt departement, og vi jobbar grundig med korleis ho skal følgjast opp. Miljødirektoratet har altså fått eit oppdrag som vi no snart får svar på.

Så skjønner eg at det er mange som er utolmodige etter å få ei endeleg avklaring, både når det gjeld om staten skal ta ei rolle, og i så fall kva rolle det skal vere. Ekspertutvalet har gjeve oss eit veldig godt grunnlag for den vidare prosessen, både gjennom ulike løysingar for å redusere mengda farleg avfall, som eg oppfattar at alle er einige om at bør vere eit mål, og ved å peike på ulike lokalitetar som kan vere verdt å nytte om ein skal utvide kapasiteten og vidareføre han etter 2024.

Vi jobbar som sagt med dette no med høg prioritet, men eg kan dessverre ikkje i dag gje representanten Hansen eit endeleg svar på kva løysinga blir. Det kjem når det kjem.

Svein Roald Hansen (A) [12:24:03]: Jeg takker for prosessvaret.

Kan statsråden gi noen antydninger om hvorvidt han, hvis dialogen med industrielle aktører – som han sa var i gang – ikke peker mot en løsning innen forsvarlig tid, vil ta ansvar for å finne en løsning? Vi vet alle at deponering av farlig avfall utløser lite begeistring og mye motstand, og her kan det hende at man må ha en regjering som tar det ansvaret, og det kan hende at man ikke får en løsning som en lokalt jubler for. Men vi må ha et deponi for farlig avfall. Jeg vil minne om at det også foregår en dekommisjonering av anlegget i Halden, som også krever en avfallsplass. Så her tror jeg regjeringen må forberede seg på å ta ansvaret for å finne en løsning.

Statsråd Sveinung Rotevatn [12:25:10]: I dag er det slik at vi har eit deponi for farleg avfall, og det er drifta av private aktørar. Når det gjeld om staten skal ta ei rolle og gå inn på å bruke statleg plan, slik det har vore forslag om i Porsgrunn, eller gå andre plassar, er det ein del av denne prosessen med ulike ting ein vurderer.

Men det finst mange ulike vegar til målet her, trur eg. Ekspertutvalet har peika på ein del ulike vegar ein kan tenkje seg, både kva gjeld reduksjon av avfallsmengder og ulike lokalitetar, og dei har òg peika på mellomløysingar dersom det skulle vere behov for det.

Så det eg kan seie, er at alt dette blir vurdert, og det som har vore viktig både for forgjengaren min og for meg, er at vi skal få alle fakta på bordet, og alt skal vere vurdert nøye – ikkje minst fordi det er mykje sterke syn i denne saka, og då trur eg det er viktig for legitimiteten til ei eventuell avgjerd til slutt at alle kort er snudde. Det er det vi jobbar med no, og eg er sikker på at vi skal gi svar i god nok tid til at alle kjem til å slå seg til ro med det.

Presidenten: Dermed er sak nr. 2 ferdigbehandlet.

Sak nr. 3 [12:26:22]

Referat

Presidenten: Det foreligger ikke noe referat.

Dermed er dagens kart ferdigbehandlet. Forlanger noen ordet før møtet heves? – Så synes ikke, og møtet er hevet.

Møtet hevet kl. 12.27.

